

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
другий (магістерський) рівень вищої освіти

на тему: Теоретико-практичні аспекти обліку і аудиту наявності та руху виробничих запасів у сільськогосподарському підприємстві

Виконав:

Смоленко Олександр Григорович
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Довжик Олена Олександрівна
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Журбенко Наталія Михайлівна
к.е.н., начальник планово-фінансового відділу
Сумського національного аграрного університету

Суми – 2025

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Кафедра

Освітня програма

Спеціальність

Економіки і менеджменту

Обліку і оподаткування

«Облік і оподаткування» другого
(магістерського) рівня вищої освіти

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

« 08 » грудня

Затверджую:

М.І. Гордієнко

2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ
Смоленку Олександрю Григорович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Теоретико-практичні аспекти обліку і аудиту наявності та руху виробничих запасів у сільськогосподарському підприємстві

2. База практичного дослідження:

ТОВ «Промінь» Сумського району Сумської області

керівник роботи **Довжик Олена Олександрівна, к.е.н., доцент**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 19 березня 2024 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорії «виробничі запаси», як об'єкта обліку;

вивчити теоретичні засади облікового процесу виробничих запасів;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного підприємства;

розкрити стан організації обліку виробничих запасів;

визначити особливості методики аудиту виробничих запасів;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку виробничих запасів;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » грудня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	грудень 2023 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2023 р. - лютий 2024 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	березень-вересень 2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - листопад 2024 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	грудень 2024 р. – січень 2025 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	лютий 2025 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	01-09 березня 2025 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	10-18 березня 2025 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	19 березня 2025 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	19-23 березня 2025 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	24 березня 2025 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Олександр СМОЛЕНКО

Керівник роботи

Олена ДОВЖИК

Перевірку на автентичність проведено.

Надія БАРАНИК

Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Світлана ЛУКАШ

АНОТАЦІЯ

Смоленко О.Г. Теоретико-практичні аспекти обліку і аудиту наявності та руху виробничих запасів у сільськогосподарському підприємстві. Рукопис кваліфікаційної роботи. Суми. 2025.

Мета написання кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-практичних аспектів обліково-контрольного процесу наявності та руху виробничих запасів сільськогосподарського підприємства. Для досягнення мети в роботі поставлені наступні завдання: дослідити сутність, класифікацію та призначення виробничих запасів; узагальнити теоретичні засади облікового процесу виробничих запасів; сформувати концептуальні засади аудиторської перевірки виробничих запасів; здійснити оцінку показників діяльності досліджуваного товариства; розглянути організацію первинного та складського обліку виробничих запасів; провести оцінку аналітичного, синтетичного обліку та облікової політики в частині виробничих запасів; обґрунтувати напрями вдосконалення первинного обліку та інвентаризаційного процесу; конкретизувати особливості формування стандартної та регламентованої звітності як чинника вдосконалення обліку виробничих запасів; проаналізувати особливості аудиту виробничих запасів.

У першому розділі роботи сформовано теоретично-концептуальний базис обліку та аудиторської перевірки виробничих запасів, який передбачає дослідження інтерпретації терміну «виробничі запаси», обґрунтування з теоретичної позиції особливостей обліку досліджуваних активів, а також концепції аудиторської перевірки.

Другий розділ кваліфікаційної роботи присвячений питанням щодо оцінки діяльності досліджуваного товариства. Аналізі підходів підприємства щодо організації первинного, складського, аналітичного та синтетичного обліку виробничих засобів. Також було проаналізовано особливості інвентаризації, адже інвентаризація виробничих запасів дуже важлива для підприємства з різноманітними обсягами запасів. Вона допомагає точно визначити, що саме знаходиться на складі, уникнути недостачі або зайвих запасів, виявити можливі втрати чи крадіжки. Цей процес дозволяє ефективно керувати запасами,

оптимізувати їх рівень, зменшувати витрати на їх утримання та збільшувати прибуток підприємства. Таким чином, інвентаризація виробничих запасів є важливим етапом у функціонуванні будь-якого виробничого підприємства.

У третьому розділі було розглянуто напрями вдосконалення процесу ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Визначені переваги проведення інвентаризації в умовах цифровізації (використання радіочастотної ідентифікації, проведення інвентаризації у віддаленому режимі, більш точні результати інвентаризації, порівняльна інвентаризаційна відомість буде створена у режимі реального часу). Доведено, що аудит виробничих запасів є важливим елементом в управлінні підприємством. Цей процес дозволяє перевірити точність та достовірність інформації про наявні запаси, визначити їх фактичну вартість, контролювати рух коштів та ресурсів. Результати аудиту виробничих запасів надають керівництву підприємства об'єктивні дані для прийняття управлінських рішень, що дозволяє оптимізувати виробничий процес, знижувати витрати та забезпечувати ефективне управління ресурсами.

Ключові слова: аудит, бухгалтерський облік, виробничі запаси, інвентаризація, звітність.

ANNOTATION

Smolenko O.G. Theoretical and practical aspects of accounting and auditing the availability and movement of production stocks in an agricultural enterprise. Manuscript of the qualification work. Sumy. 2025.

The purpose of writing the qualification work is to substantiate the theoretical and practical aspects of the accounting and control process of the availability and movement of production stocks of an agricultural enterprise. To achieve the goal, the following tasks are set in the work: to investigate the essence, classification and purpose of production stocks; to generalize the theoretical principles of the accounting process of production stocks; to form the conceptual principles of the audit of production stocks; to assess the performance indicators of the studied company; to consider the organization of primary and warehouse accounting of production stocks; to assess analytical, synthetic accounting

and accounting policy in terms of production stocks; to substantiate the directions of improving primary accounting and the inventory process; to specify the features of the formation of standard and regulated reporting as a factor in improving production stock accounting; analyze the features of the audit of production inventories.

The first section of the work forms a theoretical and conceptual basis for accounting and auditing production inventories, which involves studying the interpretation of the term "production inventories", substantiating from a theoretical position the features of accounting for the assets under study, as well as the concept of auditing.

The second section of the qualification work is devoted to issues related to assessing the activities of the company under study. Analysis of the enterprise's approaches to organizing primary, warehouse, analytical and synthetic accounting of production assets. The features of inventory were also analyzed, because inventory of production inventories is very important for an enterprise with various volumes of inventories. It helps to accurately determine what exactly is in the warehouse, avoid shortages or excess inventories, identify possible losses or thefts. This process allows you to effectively manage inventories, optimize their level, reduce the costs of their maintenance and increase the profit of the enterprise. Thus, inventory of production inventories is an important stage in the functioning of any manufacturing enterprise.

The third section considered the directions of improving the process of accounting for production stocks using specialized software. The advantages of conducting an inventory in the conditions of digitalization were determined (the use of radio frequency identification, conducting an inventory in remote mode, more accurate inventory results, a comparative inventory list will be created in real time). It was proven that the audit of production stocks is an important element in the management of the enterprise. This process allows you to check the accuracy and reliability of information about available stocks, determine their actual cost, and control the movement of funds and resources. The results of the audit of production stocks provide the enterprise management with objective data for making management decisions, which allows you to optimize the production process, reduce costs, and ensure effective resource management.

Key words: audit, accounting, production stocks, inventory, reporting.

ЗМІСТ

	ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ БАЗИС ОБЛІКУ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	11
1.1	Дефініція «виробничі запаси»: сутність, класифікація, призначення практичного характеру	11
1.2	Теоретичні засади облікового процесу виробничих запасів	14
1.3	Концептуалізація аудиторської перевірки виробничих запасів	17
РОЗДІЛ 2	ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ТОВ «ПРОМІНЬ»	21
2.1	Оцінка показників діяльності ТОВ «ПРОМІНЬ»	21
2.2	Організація первинного та складського обліку виробничих запасів	26
2.3	Оцінка аналітичного, синтетичного обліку та облікової політики в частині виробничих запасів	37
РОЗДІЛ 3	НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ	42
3.1	Напрями вдосконалення первинного обліку та інвентаризаційного процесу	42
3.2	Формування стандартної та регламентованої звітності як чинник вдосконалення обліку виробничих запасів	52
3.3	Аудит виробничих запасів: особливості та актуальність	57
	ВИСНОВКИ	63
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
	ДОДАТКИ	70

ВСТУП

Актуальність теми. Кожен господарюючий суб'єкт у своїй діяльності використовує даний вид активів. Відповідно, актуальним є питання організації бухгалтерського обліку виробничих запасів. Процес ведення бухгалтерського обліку діяльності підприємства значною мірою залежить від дотримання вимог законодавчо-нормативних документів, які затверджені як на рівні держави, міністерств, так і господарюючого суб'єкта. Важливим документом в системі нормативної регламентації локального рівня є Облікова політика. Процес розроблення облікової політики має базуватися на урахуванні факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, а саме: розмір, форма власності, підпорядкованість, вид діяльності підприємства; середньорічна чисельність працівників; система оподаткування; стратегія діяльності та розвитку підприємства; система соціальної, корпоративної відповідальності; система матеріального стимулювання; форма ведення бухгалтерського обліку; перелік форм фінансової звітності та ін.

Важливу роль у процесі організації обліку та управління виробничими запасами відіграють контрольні процедури. Інвентаризація виробничих запасів є важливим інструментом для досягнення ефективного управління матеріальними ресурсами, забезпечення їх раціонального використання, оскільки вона дає змогу звірити фактичну досліджуваних активів із даними бухгалтерського обліку, що допомагає виявити помилки, недостачі чи надлишки, які є критично важливим для формування достовірної фінансової звітності; дозволяє оцінити, наскільки ефективно використовуються матеріальні ресурси, виявити крадіжки, псування чи неправильне зберігання, адже вчасне реагування на ці проблеми знижує втрати підприємства; аналіз запасів у результаті інвентаризації допомагає уникати як їх надлишку (який призводить до зайвих витрат на зберігання), так і дефіциту (що може спричинити зупинку виробництва), що, своєю чергою, забезпечує баланс між витратами та потребою виробничих запасів, тобто оптимізує обсяги. Також для результативності контролю доцільно періодично проводити незалежний контроль (наприклад, аудит виробничих запасів).

Відповідно, питання організації обліку і контролю виробничих запасів є актуальним, що підтверджує актуальність тематики кваліфікаційної роботи.

Обґрунтування підходів до дослідження процесу організації обліку та незалежного аудиторського контролю виробничих запасів представлені у працях Антонюка М. [1], Бондаренка О. [2], Гамова О. [4], Очеретько Л. [15], Скаска О. [21], Степаненко О. [24] та ін. Віддаючи належне науковим здобуткам вчених, доцільно зазначити, що на сьогодні існує гостра потреба для продовження дослідження теми обліково-контрольного процесу в контексті виробничих запасів з урахуванням практичної позиції та проблем, які мають місце на підприємстві, яке є основою для написання кваліфікаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковою темою. Кваліфікаційна робота виконувалася в межах науково-дослідної теми Сумського національного аграрного університету кафедри обліку і оподаткування: «Обліково-інформаційне забезпечення діагностики діяльності бізнес-суб'єктів (номер державної реєстрації 0119U103685)».

Мета і завдання дослідження. Мета написання кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-практичних аспектів обліково-контрольного процесу наявності та руху виробничих запасів сільськогосподарського підприємства.

Для досягнення мети в роботі поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність, класифікацію та призначення виробничих запасів;
- узагальнити теоретичні засади облікового процесу виробничих запасів;
- сформулювати концептуальні засади аудиторської перевірки виробничих запасів;
- здійснити оцінку показників діяльності досліджуваного товариства;
- розглянути організацію первинного та складського обліку виробничих запасів;
- провести оцінку аналітичного, синтетичного обліку та облікової політики в частині виробничих запасів;

- обґрунтувати напрями вдосконалення первинного обліку та інвентаризаційного процесу;
- конкретизувати особливості формування стандартної та регламентованої звітності як чинника вдосконалення обліку виробничих запасів;
- проаналізувати особливості аудиту виробничих запасів.

Об'єктом дослідження є організація бухгалтерського обліку та контрольного процесу операцій із виробничими запасами будівельного підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів бухгалтерського обліку та контролю операцій з виробничими запасами підприємства.

Методи дослідження. Теоретичним та методологічним базисом для написання кваліфікаційної роботи є загальнонаукові та спеціальні методи, прийоми, способи дослідження, зокрема: монографічний, абстрактно-логічний, системного підходу, економіко-статистичний, економіко-математичний, графічні, порівняння, узагальнення та ін.

Інформаційну базу дослідження становлять Закони України, постанови Кабінету міністрів, методичні рекомендації Міністерства фінансів України, річні звітні дані підприємства за період 2021 – 2023 роки, матеріали мережі Internet, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених.

Елементи наукової новизни кваліфікаційної роботи полягають в обґрунтуванні положень з питань обліку та контрольного процесу операцій з виробничими запасами. За результатами проведеного дослідження одержано та винесено на захист наступні положення, які характеризують елементи наукової новизни, яким властивий ступінь «набуло подальшого розвитку»:

- узагальнення теоретичних засад обліково-контрольного процесу виробничих запасів, які базуються на нормативній регламентації, деталізують методологічні засади особливостей ведення обліку та імплементації контрольних процедур;
- використання коефіцієнтного аналізу, який дозволяє здійснити реалістичну оцінку результативності діяльності підприємства та виокремити

проблемні аспекти, які мають бути в перспективі мінімізованими, щоб забезпечити розвиток підприємства;

- обґрунтування доцільності використання спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації первинного, складського обліку, формування стандартних та регламентованих звітів в частині досліджуваної облікової компоненти фінансової звітності;

- ідентифікація чинників позитивного впливу цифровізації на інвентаризаційний процес, а саме використання радіочастотної ідентифікації (RFID), проведення інвентаризації у віддаленому режимі, більш точні результати інвентаризації, порівняльна інвентаризаційна відомість буде створена у режимі реального часу.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної роботи можуть бути прийняті до впровадження в освітній процес, а також в практичну діяльність досліджуваного підприємства.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаною працею, наукові положення та висновки, які представлені в роботі, одержані здобувачем вищої освіти особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні результати наукових досліджень були обговорені на науково-практичних конференціях, зокрема: VI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти» (27-28 березня 2024 р., м. Львів), III Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації» (19 листопада 2024 р, м. Суми).

Публікації. Основні результати кваліфікаційної роботи викладено у 2 наукових працях загальним обсягом 0,4 ум. друк. арк.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 70 сторінок, робота містить 3 таблиці, 33 рисунки. Список використаних джерел налічує 31 джерело.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ БАЗИС ОБЛІКУ ТА АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

1.1 Дефініція «виробничі запаси»: сутність, класифікація, призначення практичного характеру

Економічні реформи, що відбуваються в Україні, тісно пов'язані з упровадженням нових підходів до організації та управління виробничими процесами. Це зумовлює необхідність відповідних змін у системі бухгалтерського обліку та вдосконалення обліково-аналітичної інформації, яка використовується для ухвалення управлінських рішень. Виробничі запаси, такі як сировина, матеріали, паливо тощо, є основними ресурсами, що використовуються у процесі виробництва для виготовлення продукції. На відміну від основних засобів, які поступово втрачають свою вартість у процесі експлуатації, виробничі запаси споживаються повністю, передаючи свою вартість готовій продукції, і підлягають відновленню після завершення кожного виробничого циклу.

На сьогодні проблеми обліку та аналізу наявних виробничих запасів, а також оцінки фінансового стану підприємств є актуальними для науковців та практиків. Запровадження національних стандартів бухгалтерського обліку виявило низку дискусійних питань щодо визначення сутності поняття «виробничі запаси», їх класифікації відповідно до специфіки галузі та організації обліково-аналітичного забезпечення. Відмінні підходи до трактування цього поняття представлені в дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних економістів (рисунки 1.1).

Оскільки виробничі запаси є ваговою складовою активів більшості підприємств як в Україні, так і за кордоном, важливо чітко визначити їх сутність та функціональне призначення.

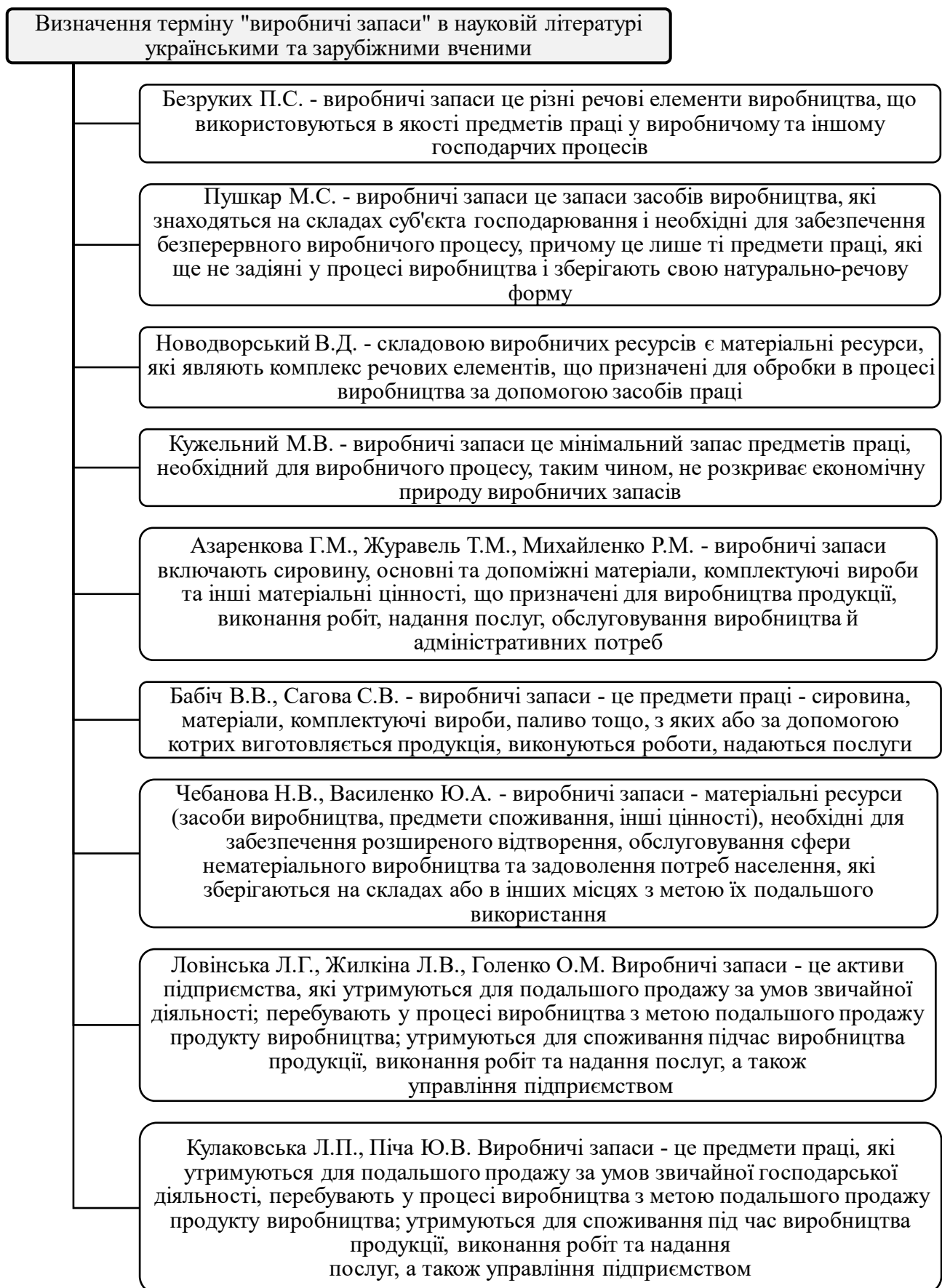

Рисунок 1.1 - Визначення терміну "виробничі запаси" в науковій літературі

*Джерело: узагальнено автором за матеріалами [4]

Науковці розглядають це поняття з різних перспектив: деякі акцентують увагу на відмінностях виробничих запасів від інших активів, тоді як інші підкреслюють управлінські аспекти їх використання. Незважаючи на різні підходи, загальним є те, що виробничі запаси – це ресурси, які повністю споживаються або передають свою вартість у процесі виробництва.

Аналізуючи різні наукові підходи, можна визначити, що виробничі запаси як об'єкт бухгалтерського обліку – це сукупність матеріальних ресурсів, які входять до складу оборотних активів підприємства. Вони представлені основними та допоміжними матеріалами, паливом, запасними частинами, тарою, вторинними відходами та іншими ресурсами, призначеними для виробничого процесу або інших господарських потреб підприємства. У кожному виробничому циклі ці запаси передають власну вартість на собівартість продукції, робіт чи послуг, а їх облік здійснюється на рахунках другого класу бухгалтерського обліку.

Методологічні засади обліку виробничих запасів та їх відображення у фінансовій звітності регламентуються НП(С)БО 9 «Запаси». Для підприємств, які використовують міжнародні стандарти фінансової звітності, застосовується МСБО 2 «Запаси», чинний з 01.01.2012 р.

Порівнюючи НП(С)БО 9 та МСБО 2, можна відзначити багато спільних положень, зокрема критерії визнання запасів, методи їх оцінки та вимоги щодо розкриття інформації у фінансовій звітності. Однак існують і певні розбіжності між національними та міжнародними стандартами, що можуть впливати на фінансові результати та податкове навантаження підприємств.

Згідно з вимогами НП(С)БО 9 «Запаси», виробничі запаси розглядаються як частина активів підприємства, що використовуються для внутрішніх потреб і не призначені для продажу на певний момент часу. У даному стандарті зазначено, що до складу запасів належать такі категорії: сировина, комплектуючі вироби, основні та допоміжні матеріали, інші матеріальні ресурси, готова продукція, незавершене виробництво, товари, малоцінні та швидкозношувані предмети, а також поточні біологічні активи.

Водночас, згідно МСБО 2 «Запаси», запаси класифікуються на такі групи: товари, виробничі допоміжні матеріали, виробничі запаси, незавершене виробництво, матеріали та готова продукція. Отже, основна відмінність між НП(С)БО 9 та МСБО 2 полягає в тому, що в міжнародному стандарті виробничі запаси виділено в окрему категорію, тоді як у національному стандарті вони розглядаються в загальному переліку запасів без окремої класифікації.

1.2 Теоретичні засади облікового процесу виробничих запасів

Методологічні засади відображення інформації про запаси в бухгалтерському обліку та її подальше розкриття у фінансовій звітності регламентуються НП(С)БО 9 «Запаси». Відповідно до стандарту, запаси визнаються активом за умови, що їх використання у майбутньому принесе підприємству економічні вигоди, а їхню вартість можна достовірно оцінити.

Ефективне управління виробничим процесом безпосередньо залежить від наявності та раціонального використання виробничих запасів. Водночас актуальними залишаються питання вдосконалення аналітичного та оперативного обліку запасів, особливо щодо їхньої автоматизації. Вирішення цих проблем потребує розробки чіткої методики обліку, оцінки запасів при вибутті, а також аналізу ефективності їх використання. Посилення контрольних та інформаційних функцій обліку сприятиме покращенню управлінських рішень.

Оскільки великі підприємства в Україні вже застосовують міжнародні стандарти (МСБО, МСФЗ), доцільним є поступове гармонізування національних стандартів із міжнародними. Це спростить облік операцій із купівлі-продажу виробничих запасів та підвищить рівень взаємодії українських підприємств із закордонними партнерами. Також варто оптимізувати первинну документацію – вимоги, накладні та інші документи, які супроводжують рух запасів між виробничими підрозділами та складами. Зменшення кількості таких документів дозволить уникнути дублювання інформації та підвищити якість облікових даних.

Для ефективного контролю за рухом виробничих запасів доцільно розробити «Відомість аналітичного обліку виробничих запасів». Вона міститиме інформацію, згруповану за синтетичними рахунками, центрами відповідальності та місцями витрат, а її узагальнені дані використовуватимуться для формування записів за рахунком 20 «Виробничі запаси» [5].

Правильна організація обліку запасів передбачає їхнє систематичне групування за призначенням та роллю у виробничому процесі. Кожне підприємство формує власну номенклатуру запасів, у межах якої запаси класифікуються за типами, підгрупами, марками, сортами та розмірами. Чітке групування матеріальних ресурсів сприятиме підвищенню ефективності бухгалтерського обліку, планування та контролю. Господарські операції щодо руху виробничих запасів фіксуються в бухгалтерському обліку шляхом безперервного документування. Це забезпечує юридичну силу господарських операцій, а також достовірність і повноту облікових даних. Відповідальність за правильність і своєчасність оформлення документів несуть особи, які їх складають і підписують.

Контроль за залишками, надходженням та витратами запасів є важливим аспектом збереження матеріальних цінностей підприємства. Документальне оформлення операцій із запасами повинно відповідати потребам не лише обліку, а й контролю та оперативного управління.

Оцінка запасів є важливим елементом бухгалтерського обліку, оскільки від неї залежить фінансовий результат діяльності підприємства. Вона здійснюється в єдиному грошовому вимірнику відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», оцінка виробничих запасів проводиться на трьох етапах: при надходженні, вибутті та на дату складання балансу. Вибір методу оцінки при вибутті запасів залишається предметом дискусій серед науковців та практиків. Підприємство зобов'язане застосовувати один із методів, визначених стандартом, для всіх запасів, що мають однакове призначення та умови використання [20].

Підприємство має обрати метод оцінки вибуття запасів, який найбільшою мірою відповідатиме його стратегічним пріоритетам: точному відображенню

фінансового стану або достовірному визначенню фінансових результатів. При цьому слід враховувати широкий спектр факторів, зокрема рівень інфляції, фінансовий стан підприємства, особливості ціноутворення, умови реалізації продукції та вимоги сучасного податкового законодавства.

Внутрішні фактори формуються з урахуванням організаційних особливостей підприємства та специфіки його виробничої технології. До технологічних факторів належать: взаємозамінність запасів, термін їх зберігання, швидкість псування або втрата властивостей. Загально організаційні фактори включають виконання спеціальних замовлень, широкий асортимент продукції, обсяги виробництва, систему обліку запасів (періодичну чи постійну), застосування комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку тощо.

Зовнішні фактори визначаються макроекономічним середовищем, включаючи рівень інфляції, особливості оподаткування та тенденції ринку, на якому підприємство закуповує сировину і реалізує продукцію. Коливання цін на виробничі запаси та готову продукцію також суттєво впливають на вибір методу оцінки вибуття запасів.

Ефективна система обліку наявних виробничих запасів забезпечує точність і своєчасність інформації про їх рух і залишки, що є важливим для правильного відображення фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Ведення бухгалтерського обліку може здійснюватися за національними або міжнародними стандартами, які, хоча й мають спільні принципи, все ж містять певні розбіжності. Тому вдосконалення методики обліку запасів є актуальним питанням, що потребує подальшого дослідження.

Одним із важливих аспектів обліку виробничих запасів являється оптимізація документообігу, що сприятиме стабільній роботі бухгалтерської служби, оперативній обробці первинних документів та своєчасному прийняттю управлінських рішень щодо використання запасів.

Крім того, для ефективного обліку запасів доцільним є розроблення та впровадження робочого Плану рахунків, адаптованого до специфіки діяльності

підприємства. Він має бути зручним у використанні, враховувати національні стандарти обліку та відповідати міжнародним вимогам.

Реалізація зазначених пропозицій щодо вдосконалення обліку виробничих запасів дозволить підвищити ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств, сприятиме оптимізації використання матеріальних ресурсів та забезпечить їх збереження відповідно до виробничих потреб.

1.3 Концептуалізація аудиторської перевірки виробничих запасів

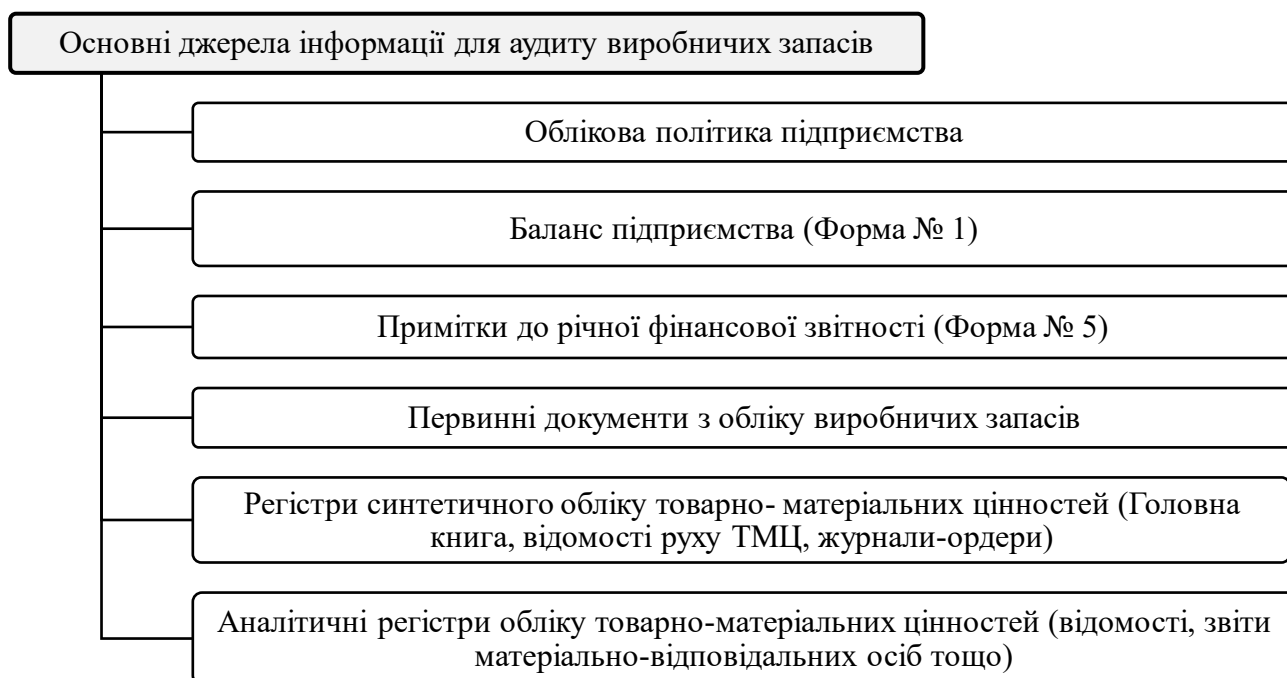
Розвиток теорії та практики аудиту виробничих запасів являється об'єктом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Попри значний прогрес у вивченні сутності поняття «виробничі запаси», їхньої класифікації та методів оцінки, наукова спільнота досі не дійшла єдиного узгодженого підходу щодо цих питань. Відмінності в методології аудиту операцій із виробничими запасами на підприємствах різного масштабу – великих і середніх – підтверджують необхідність подальших досліджень у цій сфері та актуальність вдосконалення існуючих підходів.

Виробничі запаси відіграють ключову роль у функціонуванні підприємства, однак неефективне їх управління може спричиняти фінансові втрати, перебої у постачанні, надмірні витрати на зберігання та знецінення матеріальних ресурсів. Зважаючи на значення виробничих запасів, важливим інструментом зовнішнього контролю є їх аудит. Він дозволяє оцінити ефективність управління запасами, відповідність облікової системи вимогам раціонального використання ресурсів, а також виявити потенційні ризики та проблеми. У сучасних умовах, що характеризуються стрімким розвитком технологій, змінами в бізнес-процесах та впровадженням міжнародних стандартів обліку, виникає необхідність вдосконалення методів аудиту виробничих запасів. Це особливо актуально для підприємств, які прагнуть до оптимізації управління ресурсами, зниження витрат та зміцнення фінансової стабільності.

Аудит виробничих запасів являється одним із найскладніших та трудомістких напрямів облікової діяльності, а також важливою складовою перевірки фінансової звітності. Його проведення вимагає високої кваліфікації аудитора та спеціалізованих знань. Процедура аудиту передбачає використання різних методик перевірки залежно від специфіки діяльності підприємства. Головною метою аудиторської перевірки виробничих запасів виступає оцінка законності, достовірності та економічної обґрунтованості операцій, пов'язаних із запасами, а також перевірка правильності їх облікового відображення.

Вибір конкретної методики аудиту залежить від низки факторів, зокрема форми власності підприємства, його організаційно-правової структури, системи оподаткування, специфіки господарської діяльності, рівня автоматизації обліку та ефективності внутрішнього контролю.

Не менш важливе значення мають джерела інформації для проведення аудиту. До них належать усі документи, пов'язані з обліком, рухом та зберіганням виробничих запасів (рисуюнок 1.2).

Рисуюнок 1.2 - Джерела інформації при здійсненні аудиту виробничих запасів

**Джерело: сформовано автором за матеріалами [26]*

Саме якісний документообіг забезпечує аудитору можливість об'єктивно оцінити стан обліку запасів і сформулювати обґрунтовані висновки щодо його відповідності встановленим стандартам та вимогам ефективного управління ресурсами.

Для провадження процесу перевірки наявності та руху виробничих запасів має бути передбачено дотримання певного переліку кроків. Стадії здійснення аудиторського процесу наявних виробничих запасів окремого господарюючого суб'єкта відображено на рисунку 1.3.

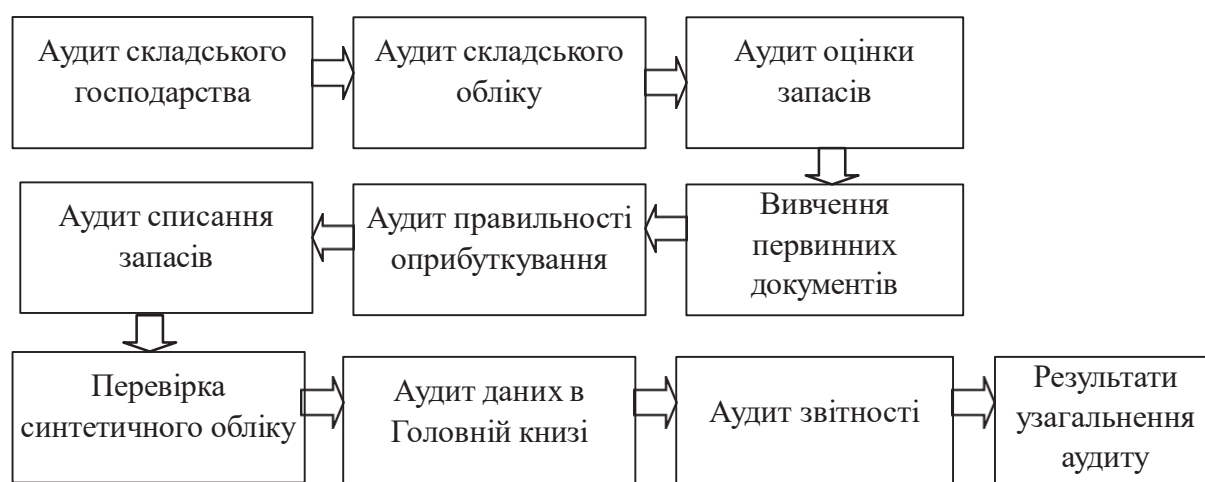

Рисунок 1.3. - Алгоритм реалізації аудиторського процесу виробничих запасів

**Джерело: узагальнено автором*

Одним із ключових етапів аудиту виробничих запасів являється розробка плану та програми перевірки, що відбувається на стадії планування. Цей процес є фундаментальним для ефективного проведення аудиту, оскільки дозволяє визначити оптимальну стратегію та методологію перевірки запасів, забезпечуючи всебічний та надійний контроль.

Ухвалення рішення щодо організації аудиту виробничих запасів базується на оцінці системи внутрішнього контролю підприємства. Для цього аудитор проводить тестування внутрішнього контролю, аналізуючи такі аспекти: дотримання нормативних вимог щодо зберігання запасів; наявність відповідальних осіб, закріплених за матеріальними цінностями; правильність обліку запасів, зокрема

коректність відображення інвентаризаційних даних та їх відповідність обліковим записам; виявлення фактів розкрадань, псування або втрат запасів та вжиття відповідних заходів; контроль за точністю облікових записів, включаючи звірку регістрів бухгалтерського обліку, первинних документів і фактичного руху запасів.

Перевірку запасів доцільно розпочинати з аналізу «Наказу про облікову політику підприємства», оскільки цей документ визначає методику оцінки, класифікацію, порядок списання наявних запасів та інші аспекти, що впливають на їх облік і управління. Аналіз цього документа дає змогу аудитору оцінити його відповідність діючому законодавству та бухгалтерським стандартам, а також перевірити, чи узгоджується обрана підприємством політика з реальними умовами його діяльності.

Наступний етап аудиту – аналіз показників фінансової звітності, що містять інформацію про наявність, рух та види виробничих запасів. Для цього аудитор звіряє дані форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» із Оборотною відомістю за синтетичними рахунками та Головною книгою, а також перевіряє відповідність відображених показників у «Примітках до річної фінансової звітності».

Для формування обґрунтованих висновків аудитор має зібрати достовірні докази відповідно до вимог МСА 500 «Аудиторські докази». До основних методів отримання доказів належать аналіз фінансової звітності, оцінка ефективності внутрішнього контролю, підтвердження інформації з зовнішніх джерел, фізична перевірка запасів, аналіз документації, тестові перевірки тощо.

Підсумковим етапом аудиту є складання аудиторського звіту, який містить висновки щодо правильності обліку та зберігання виробничих запасів. У ході аудиту можуть бути виявлені типові помилки, такі як неефективна організація складського господарства, порушення процедур приймання та зберігання матеріалів, неналежний контроль за витрачанням запасів, невчасне проведення інвентаризації та несвоєчасне реагування на виявлені недоліки. Усунення цих проблем дозволяє підприємству підвищити ефективність управління запасами та забезпечити достовірність фінансової звітності.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ТОВ
«ПРОМІНЬ»

2.1 Оцінка показників діяльності ТОВ «ПРОМІНЬ»

ТОВ «Промінь» є сільськогосподарським підприємством, яке займається вирощуванням зернових культур. Географічно воно знаходиться в Сумській області, смт. Краснопілля.

За даними річної фінансової звітності за період 2021-2023 рр. буде проведено аналіз показників (додаток А). Функціонально-вартісний аналіз майна буде проведено за даними таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Функціонально-вартісний аналіз майна товариства

Показники	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відх. +, - 2023 р. від 2021 р., тис. грн.
	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	
Основні засоби	1325,00	8,06	726,30	4,02	209,30	1,20	-1115,70
Всього необоротних активів	1325,00	8,06	726,30	4,02	209,30	1,20	-1115,70
Запаси	8991,20	54,69	9073,10	50,20	11250,20	64,44	+2259,00
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	295,50	1,80	354,30	1,96	154,30	0,88	-141,20
Інша поточна дебіторська заборгованість	420,80	2,56	322,00	1,78	2724,10	15,60	+2303,30
Гроші та їх еквіваленти	5407,60	32,89	7597,50	42,04	3120,00	17,88	-2287,60
Всього оборотних активів	15115,10	91,94	17346,90	95,98	17248,60	98,80	+2133,50
Всього активів	16440,10	100	18073,20	100	17457,90	100	+1017,80

*Джерело: складено автором за даними форми «Баланс» ТОВ «Промінь».

Наведені у таблиці 2.1 дані засвідчують збільшення вартості майна, адже у 2023 році у загальному активів обліковувалося на суму 17457,00 тис. грн., що на 1017,80 тис. грн. більше порівняно з 2021 роком. При цьому у динаміці

спостерігається значне зменшення основних засобів на 1115,70 тис. грн., а у структурному співвідношенні даний актив теж зменшився з 8,06 % до 1,20 %. Оборотні активи збільшилися на 2133,50 тис. грн. Аналізуючи тенденцію змін складових оборотних активів, варто зазначити наступні аспекти: запаси збільшилися на 2259,00 тис. грн., а інша дебіторська заборгованість зросла на 2303,30 тис. грн. Попри зазначені зміни до зростання вартості показників є показники, які у динаміці зменшуються, а саме: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (на 141,20 тис. грн), гроші та їх еквіваленти (на 2287,60 тис. грн.). Якщо аналіз проводити щодо структурного співвідношення, відповідно дані таблиці 2.1 засвідчують, що оборотні активи за період дослідження у структурі займали 91,94 % - 98,80 %.

Логічним продовженням досліджень є аналіз пасивів (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Функціонально-вартісний аналіз пасивів товариства

Показники	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відх. +, - 2023 р. від 2021 р., тис. грн.
	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	Вартість, тис. грн.	Питома вага, %	
Зареєстрований (пайовий) капітал	24,00	0,15	24,00	0,13	24,00	0,14	-
Нерозподілений прибуток	15565,70	94,68	17068,90	94,44	17300,90	99,10	+1735,20
Всього власного капіталу	15589,70	94,83	17092,90	94,57	17324,90	99,24	+1735,20
Всього довгострокових зобов'язань, цільового фінансування та забезпечення	533,50	3,24	645,00	3,57	118,00	0,67	-415,50
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	4,8	0,03	4,8	0,03	4,8	0,03	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	24,90	0,15	15,20	0,08	10,20	0,06	-14,70
Інші поточні зобов'язання	287,20	1,75	315,30	1,75	-	-	-287,20
Всього поточних зобов'язань	316,90	1,93	335,30	1,86	15,00	0,09	-301,90
Всього пасивів	16440,10	100	18073,20	100	17457,90	100	+1017,80

**Джерело: складено автором за даними форми 1 «Баланс» ТОВ «Промінь».*

Дані таблиці 2.2 засвідчують, що пасиви сформувалися за рахунок власного капіталу, зобов'язань (довгострокових та поточних). Якщо аналізувати таку складову як власний капітал, потрібно зафіксувати, що питома вага його у 2021 році склала 94,83%, 2022 році – 94,57%, 2023 році – 99,24%, а головною формуючою складовою є нерозподілений прибуток, який за період дослідження збільшився на 1735,20 тис. грн. Зареєстрований капітал був зафіксований у сумі 24,00 тис. грн.

У 2023 році порівняно з 2021 роком на 415,50 тис. грн. зменшилися довгострокові зобов'язання.

Аналізуючи поточні зобов'язання, які тенденційно зменшуються (на 301,90 тис. грн.), наголосимо, що поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці зменшилася на 14,70 тис. грн., а інші поточні зобов'язання взагалі у 2023 році – відсутні.

В цілому, можна зробити висновок, що ситуація у динаміці є позитивною, оскільки діяльність підприємств від зовнішніх джерел значно зменшується.

Логічним напрямом продовження дослідження є оцінка ліквідності та платоспроможності, яка базуватиметься на даних таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Аналіз ліквідності та платоспроможності

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відх. +, - 2023 р. від 2021 р., тис. грн.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	17,06	22,66	208,00	+190,94
Коефіцієнт покриття	47,70	51,74	1149,9	+1102,20
Коефіцієнт швидкої ліквідності	19,32	24,68	399,89	+380,57
Коефіцієнт платоспроможності	0,99	0,95	0,95	-0,04
Коефіцієнт фінансування	0,05	0,06	0,01	-0,04

**Джерело: складено автором за даними форми І «Баланс» ТОВ «Промінь»*

Аналізуючи дані, зафіксовані у таблиці 2.3, зазначимо, що нормативи по показникам ліквідності перевищують нормативи, адже, до прикладу, коефіцієнт абсолютної ліквідності за рахунок вагомого зменшення поточних зобов'язань, збільшився на 190,94. Темпи зростання коефіцієнта взагалі досягли максимуму (на 1102,20 тис. грн.). Також коефіцієнту швидкої ліквідності властиве фактичне перевищення нормативного значення. Розрахункове значення коефіцієнта

платоспроможності за кожен рік відповідає нормативному значенню, проте в динаміці відбувається скорочення на 0,04. Коефіцієнт фінансування за всі аналізуємі роки відповідає нормативу, адже розрахункове значення більше нормативного (менше 1) і в динаміці відбувається зменшення.

Щодо коефіцієнту маневреності власного капіталу та коефіцієнту забезпечення власними оборотними запасами, відповідно до рисунку 2.1, відповідно, характерна наступна тенденція. Перший коефіцієнт у динаміці в 2021 році склав 0,95, що на 0,04 менше порівняно з 2023 роком. Відносно коефіцієнта забезпеченості власними оборотними запасами, теж властива ситуація відповідності нормативу і в динаміці характерне зростання на 0,05.

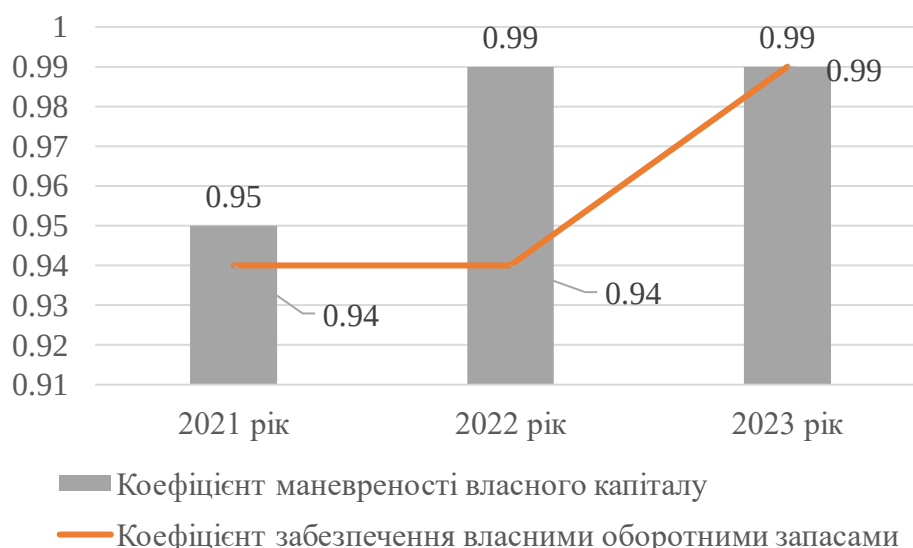

Рисунок 2.1 – Розрахункові значення коефіцієнтів маневреності власного капіталу та забезпечення власними оборотними запасами

**Джерело: складено автором за розрахунками за даними підприємства.*

Ключові фінансові результативні показники у динаміці за досліджувану динаміку подано на рисунку 2.2.

Подані на рисунку 2.2 дані засвідчують, що у 2023 році значення чистого доходу від реалізації продукції було зафіксовано у сумі 1587,00 тис. грн., що на 6299,20 тис. грн. Відносно валового прибутку, також властива тенденція до

зменшення розміру, адже у 2023 році його значення склало 357 тис. грн., що на 4080,10 тис. грн. менше ніж у 2021 році.

Рисунок 2.2 – Динаміка значень ключових результативних показників

**Джерело: складено автором за розрахунками за даними підприємства.*

Чистий прибуток у динаміці зменшується на 4158,30 тис. грн. В цілому значення основних фінансових показників є позитивним, засвідчує прибутковість діяльності товариства.

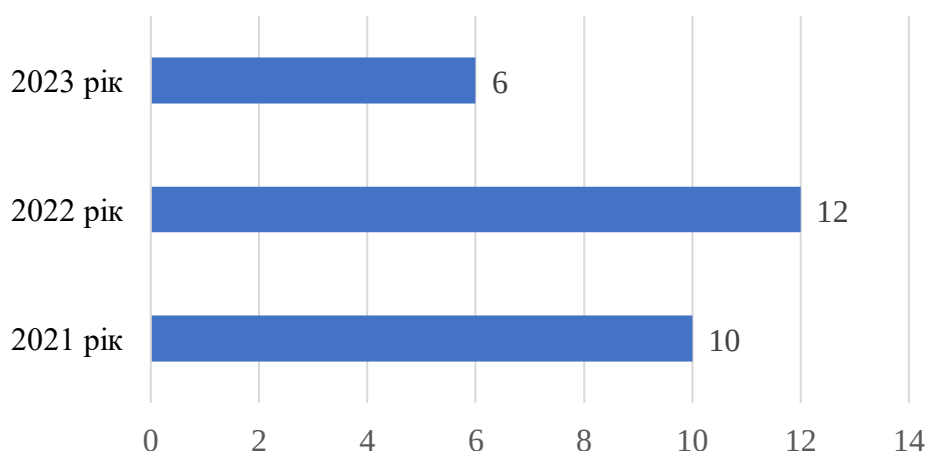

Рисунок 2.3 – Середньорічна чисельність працівників, осіб

**Джерело: складено автором за розрахунками за даними підприємства.*

Подані на рисунку 2.3 дані засвідчують, що середньорічна чисельність працівників у 2021 році склала 10 осіб, що на 4 особи менше порівняно з 2023 роком.

Підводячи підсумки проведеного дослідження зазначимо, що в цілому тенденція діяльності товариства є позитивною, проте властиві певні у динаміці погіршення.

2.2 Організація первинного та складського обліку виробничих запасів

У ТОВ «Промінь» облік не автоматизований, підприємство використовує журнально-ордерну форму обліку, всі документи формуються у паперовому вигляді.

Первинні документи також заповнюються у паперовому вигляді. У даному розділі будуть розглянуті питання, які пов'язані з специфічними, властивими підприємству, особливостями організацією первинного обліку виробничих запасів у товаристві.

До складу виробничих запасів товариства належать:

- сировина та матеріали;
- паливо;
- запасні частини;
- матеріали сільськогосподарського призначення.

Відповідно до визначених видів цінностей, зазначимо, що товариство використовує наступні документи первинного та складського обліку.

У товариства є певні види виробничих запасів, які воно використовує постійно і відпуск зі складу здійснюється періодично, тому використовується лімітно-забірна картка, яка оформлюється у двох примірниках, адже один примірник віддається особі, яка буде видавати відповідні цінності, а другий - особі отримувачу. Зазначений первинний документ відображає наступну інформацію:

- конкретизація назви підприємства;
- код підприємства за класифікатором ЄДРПОУ;
- підрозділ структурний;
- номер первинного документа та дата його складання;

- ідентифікація особи, яка буде отримувати цінності;
- назва відповідного виду виробничого запасу, відпуск якого буде здійснюватися;
- номенклатурний номер виробничого запасу;
- одиниці виміру , які будуть застосовуватися у процесі відпуску виробничого запасу з урахуванням фіксування ліміту, кількості та суми;
- дата, коли видаються цінності, та фіксація за кожен день інформації про кількість цінностей, які видано та їх залишок;
- інформація про повернення цінностей (у випадку наявності такої ситуації);
- загальна сума виданих цінностей;
- кореспондуючі рахунки (дебет, кредит).

Зазначений документ обов'язково затверджується керівником товариства, та підписується бухгалтером.

За зазначеним документом відпуск відповідних запасів здійснює завідувач складом. Особливістю даного документа є те, що при видачі цінностей, обов'язково у двох примірниках необхідно фіксувати коли були видані запаси, у якому обсязі, ліміт залишений. Даний документ після завершення відпуску цінностей, є базисом для їх списання на складі.

Можуть у товариства виникати такі ситуації, коли відбувається відпуск цінностей за лімітом, який збільшений, така ситуація можлива, але з дозволу керівництва. У кінці місяця дані картки здаються до бухгалтерії.

Також у товаристві використовується Акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів, але цей документ використовується у випадку, коли потрібно здійснити відпуск матеріалів понад ліміт (зазвичай). Документ заповнюється у двох примірниках (для одержувача та завідувача складом) на кожен вид виробничих запасів, які відпускаються. У документі обов'язково зазначається дата відпуску виробничих запасів, а також кількість у якій відпущено певний вид виробничих запасів. Для того, щоб списати відпущені запаси зі складу потрібно використати

даний документ, а коли всі зафіксовані цінності будуть видані одержувачу за призначенням, документ повертається до бухгалтерії

На підприємстві є запаси певних видів запасних частин, відповідно для їх використання у процесі проведення ремонтних робіт потрібно видати водієві. Даний процес обов'язково повинен відображатися та документально супроводжуватися документальним оформленням. Заповнений документ діє протягом 15 днів, але у тому місяці, коли був складений документ. Варто зазначити, що даний документ заповнюється у тому випадку, коли реально підтверджено необхідність здійснення ремонтних робіт та це оформлено «Відомістю дефектів машин».

Враховуючи, що досліджуване товариство спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарської продукції, відповідно потрібно розглянути особливості первинного узагальнення в обліковій документації

Для того, щоб документально оформити відпуск матеріалу, який потрібно використати для здійснення посіву, створюється документ «Акт витрат насіння і садивного матеріалу», який має такі основні реквізити:

- назва товариства;
- ідентифікаційний код товариства за ЄДРПОУ;
- номер первинної документації;
- конкретизація способу за яким буде проведено висів відповідного насіння;
- конкретизація земельної ділянки на якій буде посаджено відповідний посадковий матеріал;
- назва посадкового матеріалу;
- назва відповідної культури;
- номерна ідентифікація ділянки на полі;
- площа;
- одиниці виміру;
- деталізація даних щодо витрат посадкового матеріалу (за нормою (на 1 га, на всю площу); фактичне використання (на 1 га, на всю площу); ціна; сума);

- загальна сума витрат матеріалу для посіву;
 - рахунки, які будуть кореспондуватися;
 - фіксація назви документу, який забезпечить видачу посадкового матеріалу зі складу;
 - підписи осіб (керівника структурного підрозділу, бухгалтера, агронома).
- Акт обов'язково має затвердити власним підписом керівник товариства із фіксуванням дати складання.

Зазначений документ необхідно складати у двох примірниках. Обов'язково до акту потрібно додати документ, який забезпечив видачу посадкового матеріалу і назва якого зафіксована. Тобто, супровідною документацією є Накладна (внутрішньогосподарського призначення).

Накладна внутрішньогосподарського призначення має декілька цільових призначень (рисунок 2.4.).

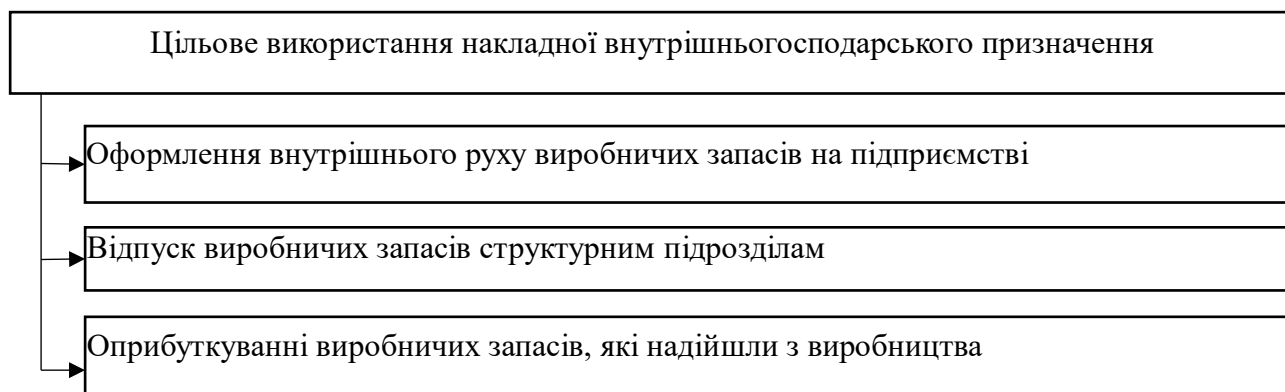

Рисунок 2.4 - Цільове використання накладної внутрішньогосподарського призначення

**Джерело: складено автором.*

У накладній, якою оформлюється внутрішнє переміщення цінностей за відповідними реквізитами зазначається наступна інформація:

- дата формування документа;
- ідентифікаційний код підприємства за ЄДРПОУ;
- деталізація про місце зберігання виробничого запасу;
- конкретизація даних про особу, кому буде видана цінність;

- деталізація призначення використання цінності;
- назва цінності;
- кореспондуючі рахунки в розрізі дебету та кредиту;
- одиниці виміру цінностей, які відпускаються;
- кількість виробничих запасів, які відпускаються з деталізацією скільки було затребувано, відпущено та прийнято;
- ціна;
- сума;
- деталізація даних про особу та підпис відповідного працівника, який затребував цінність, дозволив відпуск, відпустив та прийняв, а також бухгалтер, який забезпечив перевірку документа.

Для успішного вирощування сільськогосподарської продукції потрібно також використовувати різні засоби захисту та мінеральні добрива. Підприємство зазначені цінності також обліковує в обліку, а їх використання оформлює за допомогою Акту про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів захисту рослин. Зазначений акт деталізує інформацію за наступними позиціями:

- назва товариства;
- ідентифікаційний код товариства за класифікатором ЄДРПОУ;
- деталізація даних про структурний підрозділ;
- номер та деталізація дати складання акту;
- конкретизація інформації про цільове призначення використання відповідних добрив, засобів захисту;
- конкретизація земельної ділянки під яку внесені добрива;
- деталізація даних (року) під урожай якого внесені добрива;
- назва добрив, засобів захисту;
- відсотковий вимір діючої речовини;
- кореспондуючі рахунки;
- одиниці виміру;
- вартість;

- конкретизація в розрізі відповідної культури для якої призначені цінності наступної інформації:

- деталізація на яку площу внесені;
- кількість внесених добрив, засобів захисту (фізична вага);
- інформація щодо переведення на діючу речовину;
- сума;

- зазначається назва первинного документа, на підставі якого було здійснено видачу цінностей;

- деталізація даних та підписи наступних осіб: керівник підрозділу, агроном, бухгалтер.

Даний акт також власним підписом затверджує керівник. До акту має бути додана накладна внутрішньогосподарського призначення.

Також одним з видів виробничих запасів, які використовуються на підприємстві є паливо. Товариство підтримує позицію, що пальне краще відразу заправляти у транспортні засоби на автозаправних станціях. Проте, незначний резерв бензину та дизельного пального є на підприємстві. Відповідно, первинний облік організовано наступним чином. Придбання палива відбувається за талонами. Списання пального відбувається за фактичними даними. Факт використання будь-якого виду палива підтверджують наступні документи:

1) документ «Подорожній лист службового автомобіля», який містить реквізити, що характеризують рух пального та роботу автомобіля:

- марка пального;
- код марки;
- видано пального;
- залишок пального при виїзді;
- залишок пального при поверненні;
- заправник;
- показники спідометра (при виїзді та поверненні);

2) документ «Подорожній лист вантажного автомобіля», який містить реквізити, що характеризують рух пального та роботу автомобіля:

- марка палива;
- код палива;
- кількість виданого палива;
- залишок палива при виїзді та поверненні;
- час роботи автомобіля;

3) документ «Обліковий лист тракториста-машиніста», який містить реквізити, що характеризують рух пального та роботу автомобіля:

- графи витрати пального: по нормі (на одиницю роботи, усього), фактично;
- графи, які фіксують рух палива: залишок на дату заповнення документа; одержано палива при заправлянні транспортного засобу; залишок палива при здачі документа.

Ключові питання щодо документального оформлення основних видів виробничих запасів, які використовуються товариством, проаналізовано.

Варто зазначити, що виробничі запаси зберігаються на складах. Аналіз організації складського обліку дозволяє зазначити, що облік організовано на належному рівні, адже основними завданнями є:

- ведення документації про всі рухи виробничих запасів на складі;
- контроль за залишками запасів;
- оптимізацію виробничих запасів;
- розрахунок поворотності виробничих запасів;
- оцінка витрат на утримання виробничих запасів;
- планування оновлення номенклатури виробничих запасів.

Для ефективного управління складом товариство організувала на належному рівні систему обліку, яка забезпечує оперативне отримання інформації про стан виробничих запасів, та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їх управління.

На підприємстві розроблені та впроваджено сукупність вимог, які потрібно враховувати при організації складського обліку виробничих запасів, адже якісна організація складського обліку є надзвичайно важливою для будь-якого бізнесу, оскільки дозволяє ефективно керувати запасами, зменшити ризики втрати

цінностей через недостачу або порушення безпеки, підвищити швидкість обробки замовлень та знизити витрати на утримання складського простору. Інформація, отримана через якісний складський облік, допомагає в прийнятті стратегічних рішень щодо закупівель, збуту та оптимізації процесів управління запасами. Така система дозволяє підвищити продуктивність працівників та забезпечити точний та своєчасний облік усіх операцій на складі.

На рисунку 2.5 подано вимоги, яким властива обов'язковість до врахування у процесі організації складського обліку.

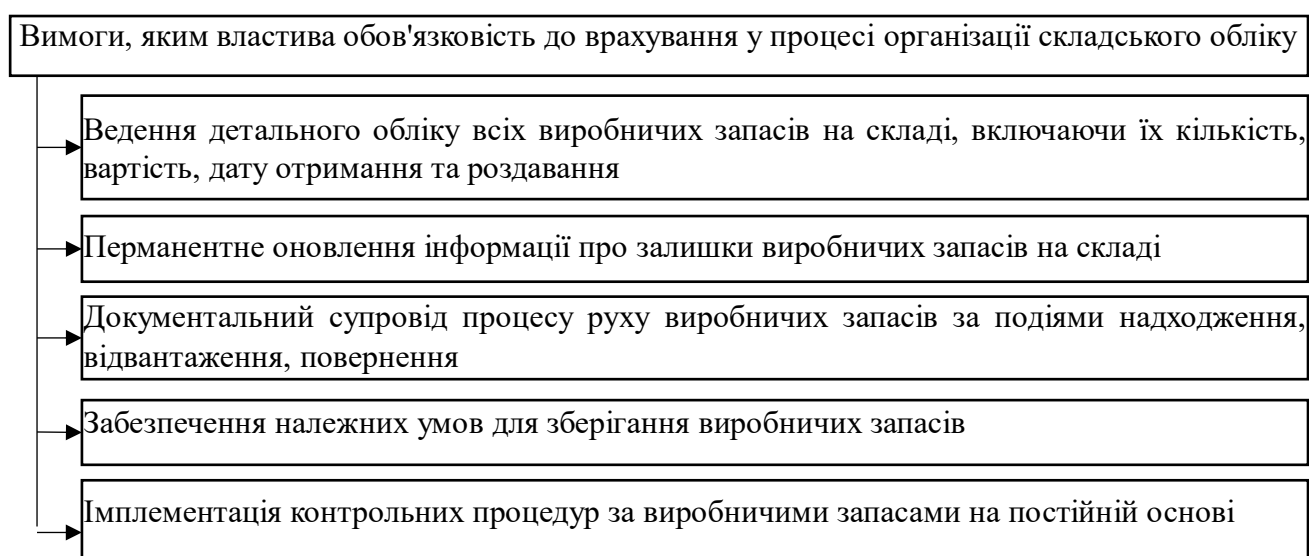

Рисунок 2.5 - Вимоги, яким властива обов'язковість до врахування у процесі організації складського обліку

**Джерело: складено автором.*

Детальний аналіз наукової літератури, а також результати проходження практики з фахового стажування та результати ознайомлення із умовами зберігання виробничих запасів на складі, дозволяють виокремити наступні авторські бачення стосовно організації складського обліку, які мають бути задокументованими.

Подані на рисунку 2.6 вимоги щодо організації складського обліку забезпечать організацію точного складського обліку.

Щодо ведення складського обліку, потрібно зазначити, що він забезпечується веденням Книги складського обліку у паперовому варіанті.

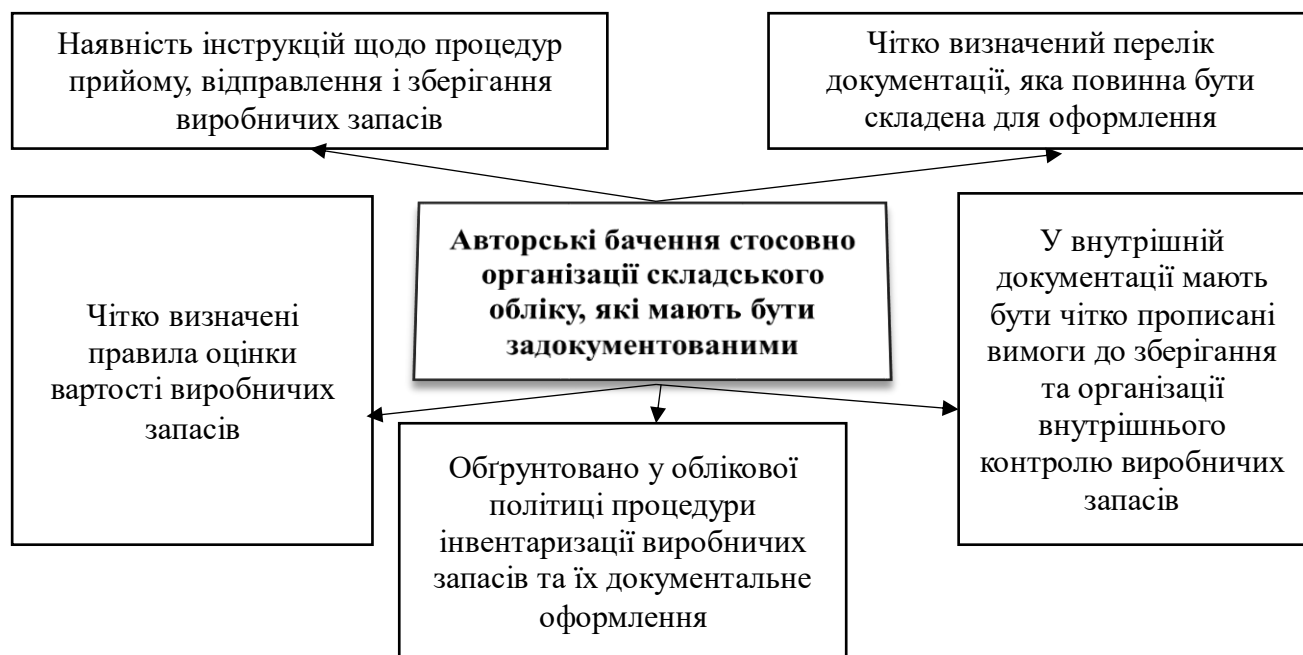

Рисунок 2.6 - Авторські бачення стосовно організації складського обліку, які мають бути задокументованими

**Джерело: складено автором.*

Облік на складі забезпечують матеріально-відповідальні особи, які всі різновиди виробничих запасів обліковують у кількісному вимірі.

Книга складського обліку оформлюється за наступними реквізитами:

1) титульна сторінка відображає дані щодо назви товариства, його ідентифікаційного коду за ЄДРПОУ, деталізації інформації щодо складу, а також деталізується інформація за який період вона складена;

2) у розрізі кожного різновиду виробничих запасів фіксуються наступні дані:

- назва цінності;
- номенклатурний номер;
- стелаж;
- осередок;
- одиниці виміру;
- ціна;

- інформація про рух цінностей за наступними параметрами: дата; номер документу, який є підставою для забезпечення надходження або вибуття запасів; деталізація інформації щодо каналу надходження або вибуття; прибуток; видаток; залишок; підпис.

Інвентаризація виробничих запасів має велику актуальність для бізнесу, оскільки вона дозволяє контролювати та визначати кількість товарів або матеріалів, що знаходяться на складах підприємства. Це допомагає уникнути втрат через недостачу або зайву кількість запасів, а також підвищує ефективність управління запасами. Інвентаризація також допомагає виявити можливі шахрайські дії або помилки в обліку запасів. Таким чином, її проведення є необхідним елементом ефективного управління виробничими запасами.

Основними організаційними вимогами до проведення інвентаризації є

- 1) у обліковій політиці мають бути чітко визначені вимоги щодо проведення інвентаризації виробничих запасів, а також зафіксовано перелік матеріально-відповідальних осіб у якості додатку;
- 2) до моменту проведення інвентаризації має бути встановлена фактична наявність всіх різновидів виробничих запасів;
- 3) інвентаризація має бути проведена з урахуванням вимог Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань;
- 4) результати інвентаризації повинні бути документально оформлені.

Норми, які повинні бути враховані у процесі проведення інвентаризації відповідно до вимог законодавства, подані на рисунку 2.7.

Інвентаризація виробничих запасів дуже важлива для підприємства з різноманітними обсягами запасів. Вона допомагає точно визначити, що саме знаходиться на складі, уникнути недостачі або зайвих запасів, виявити можливі втрати чи крадіжки. Цей процес дозволяє ефективно керувати запасами, оптимізувати їх рівень, зменшувати витрати на їх утримання та збільшувати прибуток підприємства. Таким чином, інвентаризація виробничих запасів є важливим етапом у функціонуванні будь-якого виробничого підприємства.

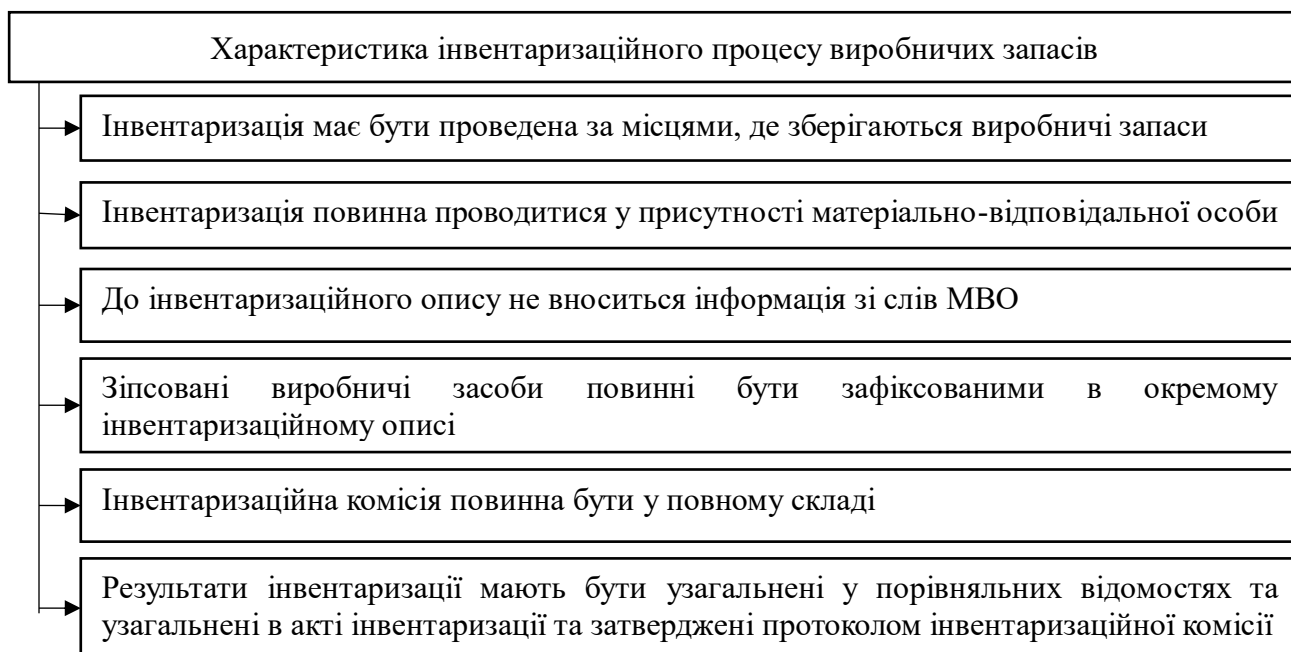

Рисунок 2.7 - Характеристика інвентаризаційного процесу виробничих запасів

**Джерело: складено автором.*

Результатами інвентаризації можуть бути:

- повна відповідність даних обліку та результатів інвентаризації;
- лишки;
- нестачі.

Враховуючи важливість матеріально-відповідальних осіб у процесі проведення інвентаризації, потрібно зазначити, що вони зобов'язані виконувати наступні завдання:

- 1) здійснювати контроль за прийняттям і видачою виробничих запасів;
- 2) виконувати контрольні процедури щодо перевірки наявності та умов зберігання виробничих запасів;
- 3) забезпечувати відпуск цінностей та документально фіксувати даних процес;
- 4) документально оформлювати у документації складського обліку процес надходження виробничих запасів;
- 5) дотримуватись правил зберігання виробничих запасів;
- 6) здійснювати підготовчі роботи до проведення інвентаризації.

За результатами інвентаризації можуть бути виявлені цінності, які є пошкодженими або знищеними, відповідно їх потрібно списати. Алгоритм списання зводиться до наступного:

- 1) за допомогою огляду та перевірки потрібно визначити пошкоджені запаси, визначити ступінь їх пошкодження;
- 2) потрібно визначити ступінь пошкодження запасів;
- 3) визначити вартість пошкоджених запасів;
- 4) пошкоджені запаси потрібно списати із балансу;
- 5) документально оформити списання пошкоджених запасів.

2.3 Оцінка аналітичного, синтетичного обліку та облікової політики в частині виробничих запасів

Враховуючи, що досліджуване товариство не використовує спеціалізованого програмного продукту щодо ведення обліку, тому застосовується журнально ордерна форма.

Аналітичний облік ведеться у розрізі наявних різновидів виробничих запасів, конкретизація яких подана на рисунку 2.8.

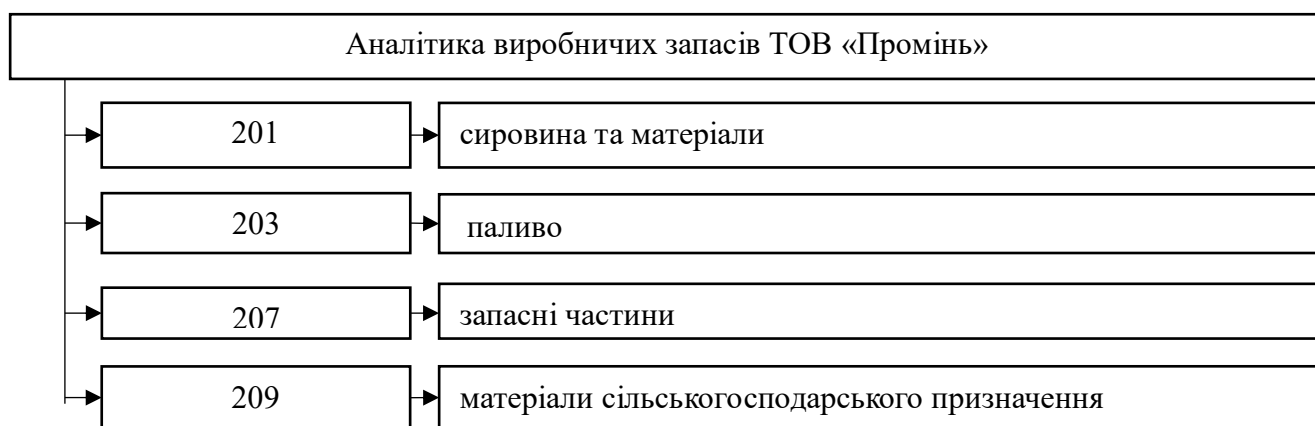

Рисунок 2.8 – Аналітика виробничих запасів ТОВ «Промінь»

**Джерело: складено автором.*

Аналітичне узагальнення в обліку даних про виробничі запаси здійснюється у Відомості аналітичного обліку 5.1, яка ведеться за рахунком 20. Відомість формується у вигляді двох таблиць. У першій таблиці відомості відображається наступна інформація:

- період за який сформовано відомість (місяць);
- одиниці виміру;
- назва показника з деталізацією залишку на початок, надходження, разом надходжень, відсоток ТЗВ, видаток, загальна сума видатку, залишок на кінець місяця.

Зафіксовані дані відображаються з деталізацією кореспондуючого рахунку, МВО та номеру складу.

Щодо другої таблиці Відомості 5.1, то у розрізі аналітики відповідного виду виробничих запасів з конкретизацією МВО та номеру складу, фіксуються дані щодо облікової ціни, суми ТЗВ, суми фактичної собівартості.

Обов'язково у відомості зазначається дата та ідентифікується особа, яка її склала.

Інформація про виробничі запаси у журналі-ордері 5 А зазначається у наступному форматі:

- у розділі 3 А «Витрати діяльності» передбачено у табличній частині, що інформація про виробничі запаси в розрізі кореспондуючих рахунків має відображатися;
- у розділі 3 Б також наводяться дані щодо відображення інформації про виробничі запаси у розрізі витрат.

Дані з Журналу-ордеру та відомості переносяться до головної книги, яка є джерелом інформації для формування показників фінансової звітності.

У фінансовій звітності інформація про виробничі запаси узагальнюється в другому розділі «Оборотні активи», за рядком 1100 «Запаси» відповідно до даних на початок та кінець року.

Відносно облікової політики, доцільно зазначити, що процес організації обліку прописано в Обліковій політиці. Аналіз положень даного нормативного документу дозволяє зазначити, що мають місце певні недоліки, а саме:

- розділи облікової політики дублюють норми законодавства, не розкривають організацію обліку з практичного аспекту;
- відсутній опис випадків обов'язкового проведення інвентаризації;
- відсутній робочий план рахунків;
- відсутній склад інвентаризаційної комісії;
- відсутній перелік МВО.

Відносно позитивних моментів, потрібно зазначити наступне. Облікова політика розроблена з урахуванням вимог діючих законодавчо-нормативних документів, які узагальнені на рисунку 2.9.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
Податковий кодекс України
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»
Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів
Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань
Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій

Рисунок 2.9 – Перелік нормативних документів, на яких базується побудова облікової політики в ТОВ «Промінь»

**Джерело: складено автором.*

На рисунку 2.10 подано характеристику ключових положень облікової політики щодо організації обліку виробничих запасів в ТОВ «Промінь».

Характеристика ключових положень облікової політики щодо організації обліку виробничих запасів в ТОВ «Промінь»	
Одиниця обліку	Найменування
Умови, коли визнається актив	Отримання економічної вигоди в майбутньому, пов'язаної з використанням виробничих запасів, а вартість можна достовірно визначити
Ключові аспекти визначення первісної вартості різновидів виробничих запасів, які підприємство придбало за плату	Визначається за собівартістю складових виробничих запасів з урахуванням відповідних норм НП(С)БО 9 «Запаси»
Ключові аспекти визначення первісної вартості різновидів виробничих запасів, які виготовлені на підприємстві	Визначається вартість з урахуванням норм НП(С)БО 16 «Витрати»
Особливості проведення оцінки вибуття складових виробничих запасів	Метод ФІФО, тобто добуток вартості найстарішого виду відповідного виробничого запасу та відповідної кількості виробничих запасів, які вибувають
Особливості обліку складових виробничих запасів, які не можуть забезпечити отримання бізнес-суб'єктом економічної вигоди	Визнається не ліквідним → списується в обліку, в формі 1 «Баланс» не відображається, обліковується на позабалансовому рахунку 07 «Списані активи»
Види оцінок за якими виробничі запаси можуть відображатися у обліку та звітності	Первісна вартість / чиста вартість реалізації

Рисунок 2.11 - Характеристика ключових положень облікової політики щодо організації обліку виробничих запасів в ТОВ «Промінь»

**Джерело: складено автором.*

При розробці облікової політики важливо враховувати як зовнішні, так і внутрішні чинники. До зовнішніх чинників можна віднести такі економічні та правові питання, як податкове законодавство, ринкова конкуренція, міжнародні стандарти обліку та фінансової звітності. Також важливо враховувати економічну

ситуацію в країні та в галузі, в якій працює підприємство. Серед внутрішніх чинників слід звернути увагу на особливості діяльності самого підприємства, його стратегію, організаційну структуру та внутрішні контрольні процедури. Також важливо враховувати потреби зацікавлених сторін, таких як акціонери, кредитори та управлінський персонал. Суміжно враховувати всі ці чинники, щоб розробити ефективну облікову політику, яка відповідатиме потребам підприємства і його стейкхолдерів.

Розробка якісної облікової політики важлива для будь-якої компанії, оскільки вона визначає правила та процедури обліку фінансової інформації. Маючи чітко встановлені правила, компанія може забезпечити достовірність та точність своєї фінансової звітності, що важливо для прийняття стратегічних рішень. Крім того, облікова політика допомагає виявляти та уникати шахрайства та недобросовісної діяльності в підприємстві.

Облікова політика - це система заходів, правил і принципів, яка встановлюється підприємством для регулювання обліку та відображення виробничих запасів у фінансовій звітності. Важливо мати чітку облікову політику щодо виробничих запасів, щоб забезпечити точне відображення їх вартості та об'єму на балансі підприємства. Це допомагає уникнути помилкових відображень, узгоджувати облік з виробничою діяльністю та забезпечити достовірну інформацію для внутрішнього та зовнішнього аудиту.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

3.1 Напрями вдосконалення первинного обліку та інвентаризаційного процесу

Аналіз процесу організації обліку в досліджуваному підприємстві засвідчив, що обліковий супровід забезпечує фіксацію всіх необхідних операцій щодо виробничих запасів, проте сучасні технології, цифровізація створюють умови для того, щоб відбувалася поступова трансформація облікового супроводу, тобто підприємствам необхідно також вдосконалювати процес організації бухгалтерського обліку. На нашу думку для вдосконалення облікового процесу бажано використовувати програмний продукт «BAS :Бухгалтерія».

Первинний облік виробничих запасів при використанні запропонованого програмного продукту має бути організовано наступним чином. По-перше, потрібно обов'язково використовувати довідник «Склад», яке розташоване в меню, відповідно потрібна комбінація дій «Довідник» → «Товари і послуги» → «Склади».

Для того, щоб створити склад, необхідно відкрити папку та зафіксувати опцію «Створити».

Всі операції, які пов'язані з надходженням різновидів виробничих запасів потрібно документально оформлювати, створивши документ «Надходження товарів і послуг». Для цього використовується довідник «Купівля», який узагальнює всі необхідні документи, в тому числі «Надходження товарів і послуг» (рисунок 3.1).

Запропонований документ дозволяє відобразити наступну інформацію:

- канал надходження: покупка, переробка, будівництво, устаткування;
- номер створеного документу;
- дата створення документа;

- вид операції;
- конкретизація назви підприємства;
- конкретизація складу;
- номенклатура відповідного виду виробничих запасів;
- конкретизація контрагента;
- кількісні параметри;
- конкретизація номера договору;
- одиниці виміру;
- вартість без ПДВ;
- розмір ПДВ;
- відсоток ПДВ;
- загальна вартість.

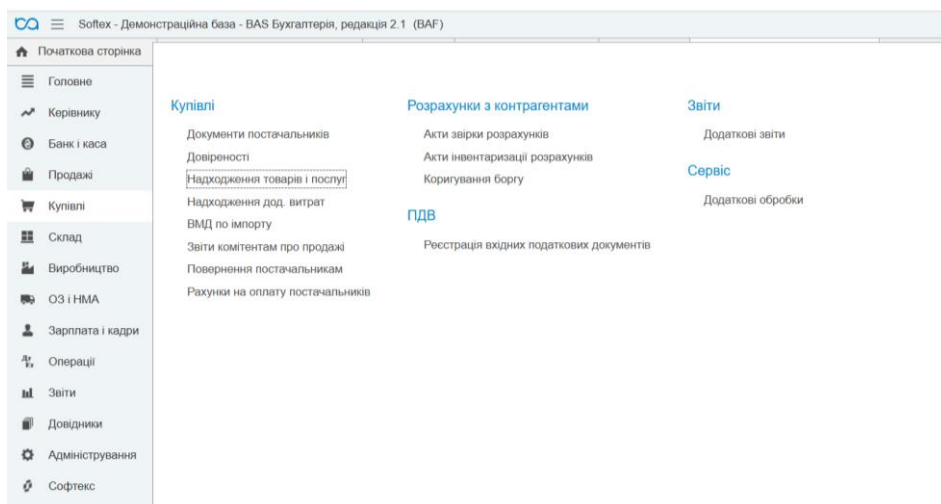

Рисунок 3.1 – Процес створення первинного електронного документу «Надходження товарів і послуг»

**Джерело: складено автором.*

Даний документ також має вкладки «Послуги», «зворотна тара», «Рахунки розрахунків», «Додатково».

Всі виробничі запаси підлягають руху, відповідно також потрібно даний процес також потрібно документально також потрібно оформлювати. Відповідно,

необхідно використати вкладку «Склад», а потім необхідно натиснути на документі «Переміщення товарів».

Рисунок 3.2 візуалізує форму електронного первинного документу «Переміщення товарів».

Рисунок 3.2 – Візуалізація форми первинного електронного документа «Переміщення товарів»

**Джерело: складено автором.*

Подана на рисунку 3.2 форма первинного електронного документа засвідчує, що заповнювати наступні документи:

- зафіксувати номер первинного електронного документу;
- деталізувати дату створення;
- конкретизувати вид операції;
- зазначити відправника;
- конкретизувати одержувача;
- автоматично заповнити назву підприємства;
- зазначити одержувача.

Також даний документ має чотири вкладки: «товари», «товари на комісії», «зворотна тара».

У процесі заповнення закладки «Товари», фіксуються наступні дані:

- ідентифікується номенклатура;
- фіксуються одиниці виміру;
- зазначаються кількісні параметри;
- деталізується рахунок відправника;
- деталізується рахунок одержувача;
- конкретизується податкове призначення.

Враховуючи, що відбувається переміщення, обов'язково потрібно відобразити на рахунках обліку, тому програмою передбачено проведення документу, після заповнення зазначених реквізитів. Проведення документу забезпечує створення кореспонденцій, які відображаються наступним чином:

- період, який відповідає даті переміщення;
- дебет з деталізацією субрахунку, назви виробничого запасу, кількості та суми;
- кредит з деталізацією субрахунку, назви виробничого запасу, кількості та суми;
- інформація податкового обліку, тобто оподаткування ПДВ;
- сума.

Візуалізація документа після проведення подана на рисунку 3.3.

Період	Дебет	Кіл.	Под. облік Дт	Кредит	Кіл.	Под. облік Кт	Сума
16.02.2025	201	10,000		201	10,000		640,00
	1 Трубка д4		Опод. ПДВ	Трубка д4		Опод. ПДВ	Переміщення ТМЦ
	Надходження товарів і послуг ДООО-000020 ...			Надходження товарів і послуг ДООО-000020 ...			
	Додатковий склад			Головний склад			

Рисунок 3.3 – Візуалізація форми проведеного документа «Переміщення товарів»

**Джерело: складено автором.*

Друкована форма документу подана на рисунку 3.4

← → **Переміщення товарів ДООО-000001 від 16.02.2025 14:13:01** [Друк] [Пошук] Копії: 1 [Відкрити] [Зберегти] [Додати] [Відмінити]

НАКЛАДНА-ВИМОГА
на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів

Номер документа	Дата складання	Код		
		виду операції	відправника	од
ДООО-000001	16.02.2025	Переміщення		

Підстава: Переміщення із складу Головний склад на склад Додатковий склад

Кому: _____ Через кого: _____

Кореспондуючий рахунок		Матеріальні цінності		Одиниця виміру		Кількість		Ціна, UAH	Сума, UAH	Інвентарний номер	Номер паспорту
рахунок, субрахунок	код аналітичного обліку	найменування, сорт, розмір, марка	номенклатурний номер	код	найменування	відправлено (належить відпустити, затребувано)	прийнято (відпущено)				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
201		Трубка д4	00000026	0101	м	10,000	10,000	64,00	640,00		

Рисунок 3.4 – Візуалізація паперового документа, створеного за допомогою програми «BAS :Бухгалтерія», «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів»

**Джерело: складено автором.*

У процесі господарської діяльності виробничі запаси підлягають списанню, даний процес також потрібно документально оформлювати, відповідно, використовувати потрібно довідник «Склад» (рисунок 3.5) та створити «Вимогу накладну».

Початкова сторінка

- Головне
- Керівнику
- Банк і каса
- Продажі
- Купівлі
- Склад
- Виробництво
- ОЗ і НМА
- Зарплата і кадрові
- Операції
- Звіти
- Довідники
- Адміністрування
- Софтекс

Склад

- Вимоги-накладні
- Переміщення товарів
- Комплектація номенклатури

Інвентаризація

- Оприбуткування товарів
- Списання товарів
- Інвентаризація товарів на складі

Ціни

- Встановлення цін номенклатури
- Переоцінка товарів у роздріб

Звіти

- Додаткові звіти

Сервіс

- Додаткові обробки

Рисунок 3.5 – Візуалізація процесу створення електронного документа «Вимога накладна»

**Джерело: складено автором.*

Коли виконали зазначені вище дії, буде відкрито «Журнал реєстрації документів», який забезпечує створення первинного електронного документа «Вимога-накладна» (рисунк 3.6).

Вимога-накладна (створення) *

Провести та закрити Записати Провести Створити на підставі Друк

Номер: від: 16.02.2025 00:00:00 Організація:

Склад: Додатковий склад ☐ Рахунки обліку витрат у таблиці

Матеріали (1) Рахунок витрат Матеріали замовника

Додати Підбір

N	Номенклатура	Од.	К.	Кількість	Рахунок	Под. призн. (ПДВ)
1	Трубка д4	м	1,000	1,000	201	Опод. ПДВ

Коментар: Відповідальний: Мальцева Олександра Борисівна

Рисунок 3.6 – Візуалізація форми первинного електронного документа «Вимога-накладна»

**Джерело: складено автором.*

Поданий на рисунку 3.7 документ деталізує дані щодо:

- дати та часу створення;
- назви підприємства, яке використовувало даний виробничих запас;
- номер складу на якому зберігався виробничий запас;
- конкретизуються рахунки обліку витрат;
- фіксується номенклатура виробничого запасу;
- зазначаються одиниці виміру запасів;
- кількість запасів;
- зазначається рахунок бухгалтерського обліку;
- податкове призначення, тобто, ПДВ.

Після того як будуть заповнені всі реквізити, потрібно документ провести, що також дозволить сформувати кореспонденції рахунків за господарською

операцією, яка підтверджує списання відповідного виробничого запасу. На рисунку 3.5 подано первинний електронний документ «Вимога-накладна» після здійснення проведення.

Рухи документа: Вимога-накладна ДООО-000002 від 16.02.2025 14:17:44

Записати і закрити Оновити

☐ Ручне коригування (дозволяє редагування рухів документа)

Бухгалтерський та податковий облік (1)

Період	Дебет	Под. облік Дт	Кредит	Под. облік Кт	Сума
16.02.2025	231		201	Кіл.: 1,000	64,00
	1 Цех 2	Опод. ПДВ	Трубка д4	Опод. ПДВ	Списані ТМЦ
	Ремонт обладнання		Надходження товарів і послуг ДООО-000020...		
	Послуги по ремонту (ПЗ)		Додатковий склад		

Зміна: Вимога-накладна ДООО-000002 від 16.02.2025 14:17:44

Рисунок 3.7 – Візуалізація форми первинного електронного документа «Вимога-накладна» (процес проведення)

**Джерело: складено автором.*

Аналізуючи структуру документа, поданого на рисунку 3.7, можна зафіксувати, що вона є аналогічною до рисунку 2.14, відповідно опис здійснювати не будемо. У випадку, якщо потрібна друкована форма, вона також підлягає друку, а паперовий варіант буде подано на рисунку 3.8.

Враховуючи, що на підприємстві проводиться інвентаризація, даний процес може призвести до того, що можуть бути виявлені лишки або нестачі. Відповідно, дані факти повинні бути відображені в обліку. У випадку, якщо виявились лишки певного виду виробничих запасів, спеціалізованою програмою передбачено формування документу «Оприбуткування товарів», але даний документ можна створити тільки після проведення інвентаризації, а якщо потрібно зробити як самостійний документ – потрібно оформлювати як виробничі запаси, що надійшли. На рисунку 3.9 подано скрін, який показує як створюється документ «Оприбуткування товарів» після інвентаризаційного процесу.

Вимога-накладна ДО00-000002 від 16.02.2025 14:17:44

Друк українською мовою Копій: 1

Вимога-накладна № 2 від 16 лютого 2025 р.

Організація: Код за ЄДРПОУ 88888801

Склад: Додатковий склад

№	Матеріал	Кіл-сть	Од.
1	Трубка д4	1	м

Відвантажив(ла): Отримав(ла): Мальцева Олександра Борисівна

Рисунок 3.8 – Форма паперового первинного документа «Вимога-накладна»

**Джерело: складено автором,*

Softex - Демонстраційна база - BAS Бухгалтерія, редакція 2.1 (BAF)

Початкова сторінка

Склад

- Вимоги-накладні
- Переміщення товарів
- Комплектація номенклатури

Інвентаризація

- Оприбуткування товарів
- Списання товарів
- Інвентаризація товарів на складі

Ціни

- Встановлення ціни номенклатури
- Переоцінка товарів у роздробі

Звіти

- Додаткові звіти

Сервіс

- Додаткові обробки

Пошук (Ctrl+F)

Рисунок 3.9 Процес створення документу «Оприбуткування товарів» за результатами інвентаризаційного процесу

**Джерело: складено автором,*

Документ «Оприбуткування товарів» потрібно заповнити або введенням порядковим використовуючи опцію «Підбір номенклатури» або ж за цінами. Якщо документ формується за результатами інвентаризаційного процесу, відповідно потрібно використати дані, які зафіксовані у документі «Інвентаризація товарів на складі», та в автоматизованому режимі заповнити, використовуючи кнопку

«Заповнити». Якщо використовується форма заповнення за цінами, потрібно тип цін зафіксувати у довіднику «Ціна і валюта», які можна за потреби відкоригувати. Документ потрібно обов'язково провести, оскільки такий процес забезпечує формування кореспонденцій рахунків, які забезпечують обліковий супровід відповідної операції.

У випадку, якщо в результаті інвентаризації було виявлено нестачі, вони повинні бути обов'язково відображені у обліку.

Бухгалтер має створити документ «Списання товарів», який також формується на підставі інвентаризаційного процесу, що візуалізовано на рисунку 2.20. Документ «Списання товарів» фіксує інформацію у наступному форматі:

- номер створеного документа;
- дата створення;
- ідентифікація складу;
- вид операції;
- назва товариства;
- інформація про інвентаризацію;
- конкретизація номенклатури;
- ідентифікація одиниць виміру;
- кількісні параметри;
- рахунок обліку;
- податкове призначення.

Зазначений документ також підлягає проведенню, що забезпечує створити кореспонденцію рахунків, яка підтвердить процес вибуття / списання запасів.

Результати інвентаризації мають бути оформлені документально, тому програмою створено документ «Інвентаризація товарів на складі», що конкретизує інформацію про інвентаризаційний процес за наступними параметрами:

- номер та дата;
- назва товариства;
- деталізація про склад на якому проводиться інвентаризація;
- інформація про відповідальну особу;

- назва виробничого запасу / номенклатура;
- рахунок, на якому обліковувався виробничий запас;
- кількісні показники як за даними обліку, так і за результатами інвентаризаційного процесу щодо виробничих запасів;
- інформація про відхилення, які були встановлені на підставі аналізу облікових даних та даних інвентаризації;
- загальна сума по виробничим запасам як за даними обліку, так і за даними інвентаризації.

Документ потрібно також провести. Крім того, він є основою для створення документа в паперовому варіанті.

Обґрунтовуючи напрями вдосконалення, також потрібно запропонувати наступні пропозиції щодо вдосконалення інвентаризаційного процесу, які є актуальними як під час проведення інвентаризації в умовах діджиталізації, так і у віддаленому режимі, що є актуальним в умовах військової агресії, яка відбувається на сьогодні в Україні. Дані пропозиції узагальнені на рисунку 3.10.

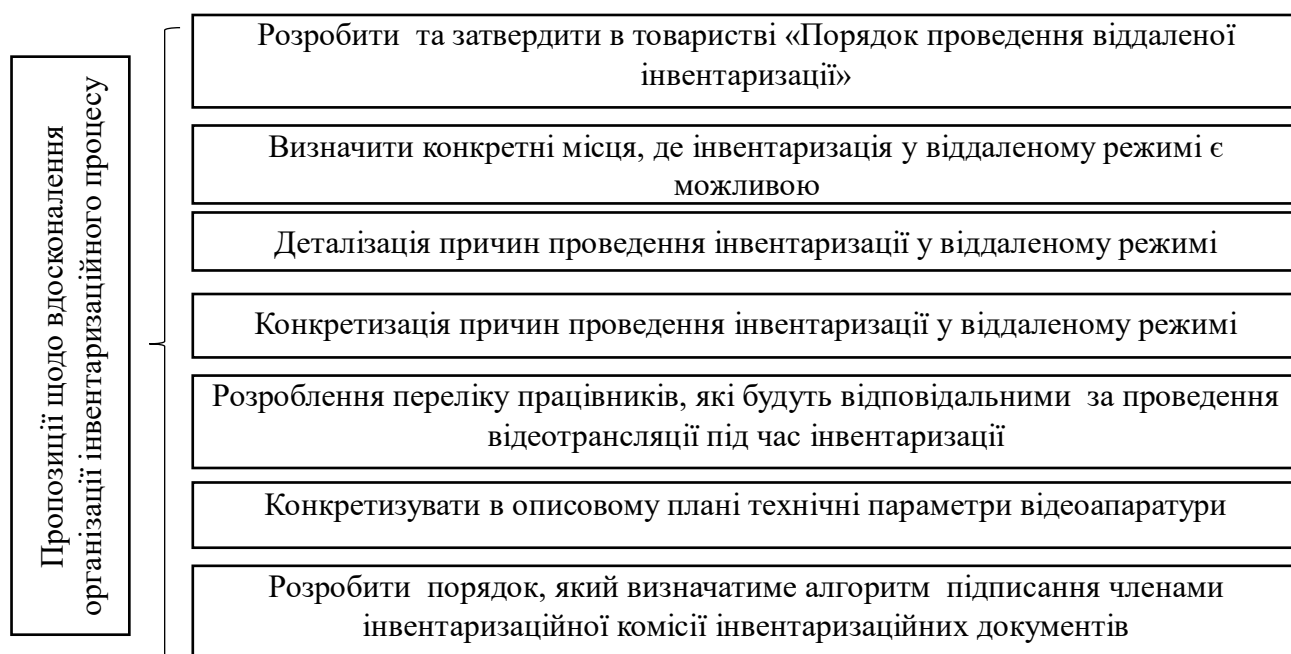

Рисунок 3.10 - Пропозиції щодо вдосконалення організації інвентаризаційного процесу

**Джерело: складено автором,*

На рисунку 3.11 подано перелік чинників позитивного впливу цифровізації на інвентаризаційний процес.

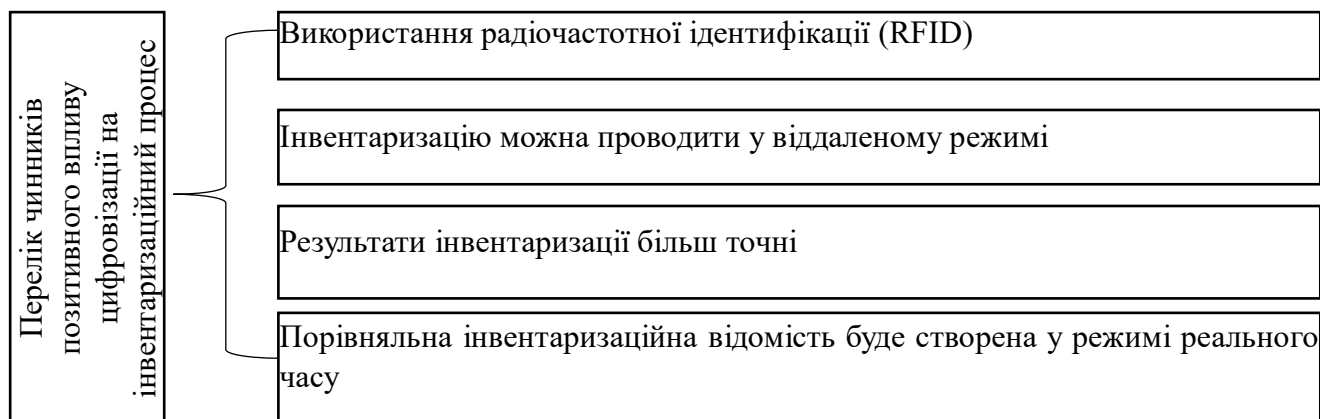

Рисунок 3.11 - Перелік чинників позитивного впливу цифровізації на інвентаризаційний процес

**Джерело: складено автором,*

Практичне впровадження поданих пропозицій сприятиме вдосконалення як первинного обліку, так і організації інвентаризації та її документального оформлення.

3.2 Формування стандартної та регламентованої звітності як чинник вдосконалення обліку виробничих запасів

Формування стандартної звітності по обліку виробничих запасів доцільно розглядати як напрям вдосконалення для досліджуваного товариства, оскільки даний процес відбуватиметься в автоматизованому режимі і буде використовуватися також запропонована програма «BAS :Бухгалтерія».

При використанні спеціалізованих бухгалтерських програм процес створення стандартної звітності значно спрощується і автоматизується. Зазвичай, спеціалізовані програми надають можливість імпортувати дані з різних первинних документів, які охарактеризовані у пункті 3.1. Такий підхід дозволяє зменшити ризик помилок та значно прискорити процес складання документів. Крім того,

спеціалізовані програми можуть надати різноманітні аналітичні звіти з використанням даних, що допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані управлінські рішення.

На рисунку 3.12 подано перелік запропонованих до використання форм стандартних звітів.

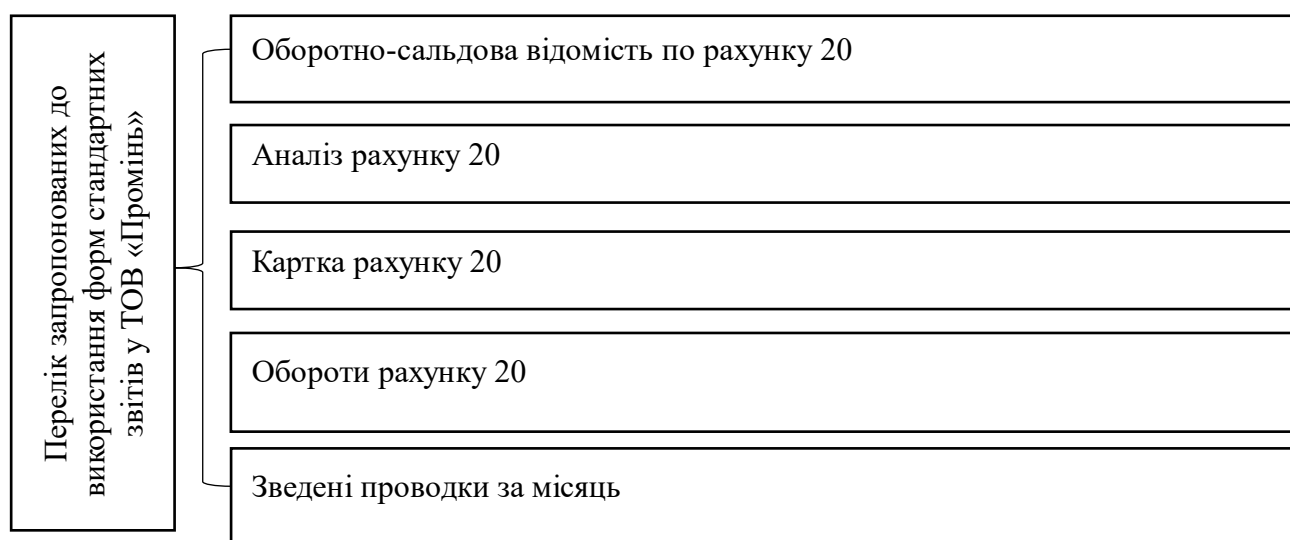

Рисунок 3.12 - Перелік запропонованих до використання форм стандартних звітів у ТОВ «Промінь»

**Джерело: складено автором.*

Ключовим документом, який формує базис для узагальнення показників щодо виробничих запасів у фінансовій звітності є оборотно-сальдова відомість, адже даний документ деталізує інформацію про всі складові виробничих запасів за наступною аналітикою:

- звітний період;
- деталізація даних щодо початкових залишків на початок звітного періоду з конкретизацією даних за дебетом та кредитом;
- деталізація даних щодо оборотів з конкретизацією даних за дебетом та кредитом;
- деталізація даних щодо початкових залишків на кінець звітного періоду з конкретизацією даних за дебетом та кредитом.

На рисунку 3.13 візуалізовано фрагмент розглянутого стандартного звіту.

Період: 01.02.2025 – 28.02.2025 Рахунок: 20

Сформувати Показати настройки Друк Регістр обліку

Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20 за Лютий 2025 р.
Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Сальдо на початок періоду		Обороти за період		Сальдо на кінець періоду	
	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	Дебет	Кредит
20	47 878,12		40 740,00	704,00	87 914,12	
Неопод. ПДВ, негосп.	31,50				31,50	
Лак декоративний	31,50				31,50	
Опод. ПДВ	45 403,48		40 740,00	704,00	85 439,48	
Бензин АІ-76	13 500,00				13 500,00	
Дошка	1 639,80				1 639,80	
Дошки	168,55				168,55	
Заготівки	458,67				458,67	
Заготівля для половів	3 900,00				3 900,00	
Лак декоративний	225,00				225,00	

Рисунок 3.13 – Фрагмент стандартного звіту «Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20»

*Джерело: складено автором.

Важливим документом для посиленої аналітики є «Аналіз рахунку», форма якого подана на рисунку 3.14.

Період: 01.02.2025 – 28.02.2025 Рахунок: 20

Сформувати Показати настройки Друк Регістр обліку

Аналіз рахунку 20 за Лютий 2025 р.
Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Рахунок	Кор. Рахунок	Дебет	Кредит
Податкове призначення 20	Початкове сальдо	47 878,12	
Неопод. ПДВ, негосп.	Початкове сальдо	31,50	
	Оборот		
	Кінцеве сальдо	31,50	
Опод. ПДВ	Початкове сальдо	45 403,48	
2		640,00	704,00
20		640,00	
23			64,00
6		40 100,00	
63		40 100,00	
	Оборот	40 740,00	704,00
	Кінцеве сальдо	85 439,48	
Пропорц. опод. ПДВ	Початкове сальдо	2 443,14	
	Оборот		
	Кінцеве сальдо	2 443,14	
	Оборот	40 740,00	704,00
	Кінцеве сальдо	87 914,12	

Рисунок 3.14 – Фрагмент стандартного звіту «Аналіз рахунку 20»

*Джерело: складено автором.

Візуалізація на рисунку 3.14 засвідчує, що у розрізі рахунку 20 конкретизується інформація наступним чином:

- звітний період;
- рахунок обліку;
- за рахунком 20 фіксується інформація щодо коду рахунку з деталізацією початкового сальдо оборотів за період та кінцевого сальдо;
- інформація за період по дебету та кредиту.

Щодо картки рахунків, яка подана на рисунку 3.15, потрібно зафіксувати, що вона узагальнює облікову інформацію наступним чином:

- звітний період;
- рахунок обліку;
- інформація про виробничий запас конкретизується в табличній формі за такими параметрами як період, документ-підстава для відображення господарської операції, аналітика за дебетом. Аналітика за кредитом, дебет рахунок обліку та сума, кредит рахунку дебет та кредит, поточне сальдо.

Головне Керівнику Банк і каса Продажі Купівлі Склад Виробництво ОЗ і НМА Зарплата і кадрові Операції Звіти Довідники Адміністрування Софтекс

← → ☆ Картка рахунку 20 за Лютий 2025 р. .

Період: 01.02.2025 - 28.02.2025 Рахунок: 20

Сформувати Показати настройки Друк Перістр обліку

Картка рахунку 20 за Лютий 2025 р.
Виведені дані: БО (дані бухгалтерського обліку)

Період	Документ	Аналітика Дт	Аналітика Кт	Дебет	Кредит	Поточне сальдо
				Рахунок	Рахунок	
Сальдо на початок						Д 47 878.12
01.02.2025	Надходження товарів і послуг ДООО-000004 від 01.02.2025 01:55:52	Опод. ПДВ ремонт осцилографа	Ремонтник: Основний договір	201	100.00 631	Д 47 878.12
14.02.2025	Надходження товарів і послуг ДООО-000005 від 14.02.2025 13:03:08 Оприбутковані ТМЦ	Опод. ПДВ Тирса	ТОВ "Октава" Договір поставки 1	209	40 000.00 631	Д 87 978.12
16.02.2025	Переміщення товарів ДООО-000001 від 16.02.2025 14:13:01 Переміщення ТМЦ	Опод. ПДВ Трубка d4	Рахунок на оплату поставчальника ДООО-000001 від 14.02.2025 12:58:55	201	640.00 201	Д 87 978.12

Рисунок 3.15 – Формат електронного стандартного звіту «Картка рахунку 20»

*Джерело: складено автором.

Для того, щоб підприємство мало можливість проаналізувати за відповідний звітний період за рахунком 20 кореспондування за відповідними оборотами з

іншими рахунками з деталізацією даних по сальдо, оборотів потрібно формувати обороти рахунку 20, наочність подана на рисунку 3.16.

Рахунок	Номенклатура	Початкове сальдо Дт	Початкове сальдо Кт	Оборот Дт	2	20	6	63	Оборот Кт	2
	ремонт осцилографа	100.00		100.00					100.00	
	Опод. ПДВ	100.00		100.00					100.00	
	Скоба декоративна меблева	6 969.54								
	Опод. ПДВ	5 093.40								
	Пропорц. опод. ПДВ	1 876.14								
	Скотч	1 274.00								
	Опод. ПДВ	1 274.00								
	Тирса			40 000.00					40 000.00	
	Опод. ПДВ			40 000.00					40 000.00	
	Тканина флок	205.83								
	Опод. ПДВ	205.83								
	Трубка д4	5 952.00		640.00	640.00	640.00				704.00
	Опод. ПДВ	5 952.00		640.00	640.00	640.00				704.00
	Фарба	602.67								
	Опод. ПДВ	602.67								

Рисунок 3.16 – Фрагментація стандартного звіту «Обороти рахунку 20»

*Джерело: складено автором.

Також у якості пропозицій вважаємо за доцільне рекомендувати для використання такий формат стандартної звітності як «Зведені проводки», який створюється за відповідний місяць. Дана форма зазначеного документу подана на рисунку 3.17.

Рахунок Дт	Рахунок Кт	Дебет	Кредит
201 Сировина й матеріали	201 Сировина й матеріали	640.00	640.00
201 Сировина й матеріали	631 Розрахунки з вітчизняними постачальниками	100.00	100.00
209 Інші матеріали	631 Розрахунки з вітчизняними постачальниками	40 000.00	40 000.00
231 Основне виробництво	201 Сировина й матеріали	64.00	64.00
281 Товари на складі	631 Розрахунки з вітчизняними постачальниками	50.00	50.00
311 Поточні рахунки в національній валюті	333 Грошові кошти в дорожній національній валюті	5 850.00	5 850.00
311 Поточні рахунки в національній валюті	601 Короткострокові кредити банків у національній валюті	10 000.00	10 000.00
3711 Розрахунки за виданими авансами (в національній валюті)	311 Поточні рахунки в національній валюті	20 000.00	20 000.00
631 Розрахунки з вітчизняними постачальниками	311 Поточні рахунки в національній валюті	40 000.00	40 000.00
6412 Розрахунки за ПДВ	6442 Податковий кредит не підтверджений	6 666.67	6 666.67
6442 Податковий кредит не підтверджений	631 Розрахунки з вітчизняними постачальниками	30.00	30.00

Рисунок 3.17 – Фрагмент стандартної звітності «Зведені проводки»

*Джерело: складено автором.

Доцільність заповнення даного звіту полягає в тому, що його інформаційне подання дозволяє проаналізувати у відповідності до аналізуемого періоду наступні дані:

- звітний період;
- сортування інформації, яка відображається за дебетом з позиції зростання, а за кредитом – з позиції зменшення;
- рахунок за дебетом;
- рахунок за кредитом.

Щодо пропозицій по регламентовані звітності її також за допомогою запропонованої програми можна формувати в автоматизованому режимі. Авторські пропозиції щодо удосконалення регламентованої звітності будуть зведені до наступного (рисунок 3.18).

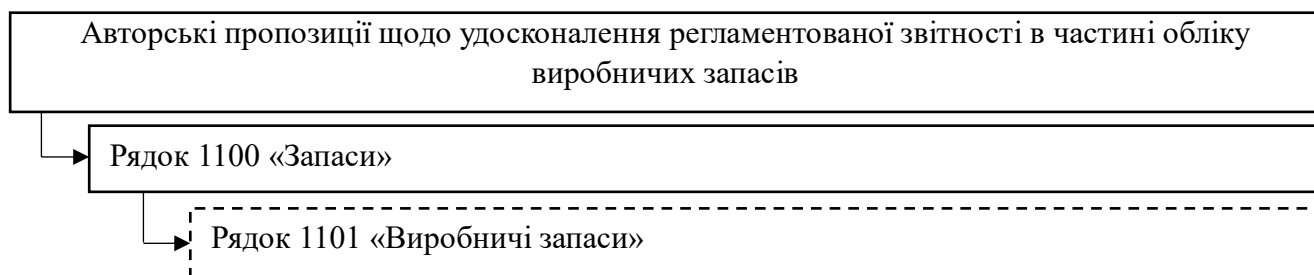

Рисунок 3.18 - Авторські пропозиції щодо удосконалення регламентованої звітності в частині обліку виробничих запасів

**Джерело: складено автором.*

Запропонована пропозиція корелює з нормами НП(С)БО 1, що є позитивним та забезпечить посилення аналітичності у процесі прийняття управлінських рішень щодо управління оборотними активами.

3.3 Аудит виробничих запасів: особливості та актуальність

Зазначені у попередніх розділах аргументи щодо контрольних процедур дозволяють наголосити, що досліджуване товариство реалізує внутрішні контрольні процедури, система незалежного контролю не імплементує відповідні

процедури для підтвердження показників фінансової звітності. Відповідно, даний підпункт кваліфікаційної роботи буде спрямований на обґрунтування аудиторських процедур щодо виробничих запасів.

Аудит виробничих запасів - це процедура, яка визначається для перевірки достовірності та достатності звітності про виробничі запаси компанії. Метою цього аудиту є забезпечення відомостей про стан виробничих запасів, їх ефективне використання та визначення можливих ризиків, пов'язаних із цими запасами. Завдання аудиту виробничих запасів подано на рисунку 3.19.

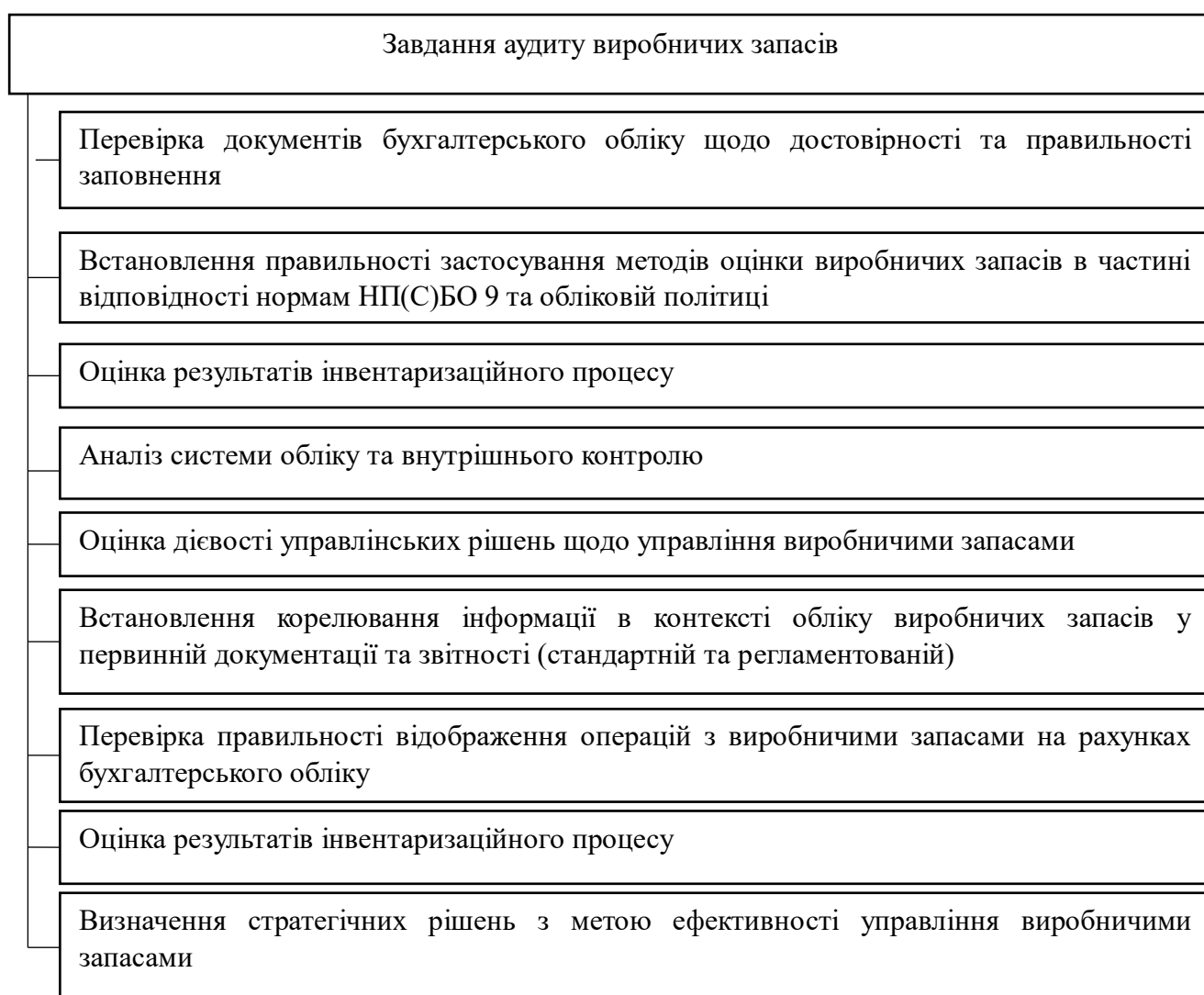

Рисунок 3.19 - Завдання аудиту виробничих запасів

**Джерело: складено автором.*

Аудит виробничих запасів має бути спланованим. Планування аудиторської перевірки є дуже важливою складовою процесу аудиту. Воно дозволяє аудиторам визначити обсяг, характер та період проведення аудиту, а також визначити стратегію та підходи до проведення перевірки. Правильне планування допомагає зменшити ризики недостовірності фінансової звітності, виявити потенційні проблемні питання та визначити необхідні ресурси для виконання аудиту. Також планування допомагає визначити очікувані результати та встановити критерії для оцінки ефективності діяльності підприємства.

Існують різні підходи, які визначають ключові особливості планування аудиту та визначення його етапів. Виокремимо ключові етапи:

- попереднє оцінювання обліку, внутрішнього контролю: аудитор ретельно вивчає всі раніше проведені результати аудити запасів, фінансові звіти, а також внутрішні процедури та особливості облікового супроводження операцій, пов'язаних з виробничими запасами;
- прийняття рішення щодо проведення незалежної перевірки;
- оцінка аудиторського ризику;
- планування перевірки (складання стратегії, плану перевірки);
- реалізація процедур аудиту (всі процедури незалежної перевірки, зафіксовані у плані, повинні бути виконаними на відповідному етапі);
- документальний супровід, який здійснюється протягом всього етапу перевірки;
- узагальнення результатів незалежного аудиту та презентація замовнику.

Проблемні аспекти аудиту виробничих запасів включають в себе наступні питання:

- 1) достовірна оцінка вартості запасів: управління запасами може включати складську підтримку, ліквідацію запасів та інші операції, які впливають на їх загальну вартість; аудитор повинен перевірити, чи відповідають методи оцінки вартості запасів стандартам обліку та чи є вони обґрунтованими;
- 2) оцінка ризику зниження вартості запасів: зниження вартості запасів може виникнути з різних причин, таких як знос, застарілість або зміна попиту на

виробничі запаси; аудитор повинен оцінити можливі ризики та перевірити, чи прийняті відповідні заходи для зменшення цього ризику;

3) перевірка точності обліку запасів: аудитор повинен переконатися, що облік запасів відповідає фактичному стану справ, адже це включає перевірку правильності кількості запасів, їх вартості та відповідність облікових записів;

4) перевірка внутрішнього контролю: аудитор повинен також оцінити ефективність систем внутрішнього контролю, що стосуються обліку та управління запасами, адже це допомагає запобігти можливим злочинам та помилкам у цьому процесі. Загалом, аудит виробничих запасів вимагає уваги до деталей та вивчення всіх аспектів управління запасами для забезпечення їхньої правильної оцінки та контролю.

Наступний етап дослідження буде спрямований на обґрунтування документального оформлення аудиту як на етапі планування, так і на фінальному етапі.

Документальне оформлення процесу планування аудиту виробничих запасів є важливим з погляду забезпечення точності, об'єктивності та надійності аудиторських висновків. Це дозволяє аудиторам систематизувати та документувати всі етапи проведення аудиту, включаючи виявлення ризиків, планування робіт, виконання процедур та формування висновків. Документальне оформлення також допомагає забезпечити відповідність проведеного аудиту вимогам аудиторських стандартів та регулятивних вимог. Чітке та структуроване збереження інформації допомагає уникнути будь-яких непорозумінь та спорів у майбутньому, а також забезпечує відкритість та прозорість у процесі аудиту. Отже, документальне оформлення процесу планування аудиту виробничих запасів є ключовим для забезпечення високого рівня якості та надійності проведення аудиторських перевірок.

Враховуючи, що аудит виробничих запасів - це процес перевірки та перебудови стратегії управління запасами у виробничих компаніях, відповідно стратегія включає в себе оцінку обсягів запасів, їх руху та використання, аналіз ризиків та можливостей зниження витрат на запаси. Ключові етапи стратегії аудиту виробничих запасів

включають в себе аналіз поточного стану запасів, визначення стратегічних цілей управління запасами, розробку оптимальної політики з управління запасами, впровадження нових підходів та контроль за їхнім виконанням. Важливо, щоб стратегія аудиту виробничих запасів була цілеспрямованою, орієнтованою на результат та реалізована компетентними фахівцями з управління запасами. Оптимізація управління запасами може призвести до підвищення ефективності виробництва, зменшення витрат та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

План аудиту виробничих запасів - це документ, який визначає стратегію та методологію проведення аудиту виробничих запасів підприємства. Цей план включає в себе опис об'єкта аудиту, цілі та завдання аудиторської перевірки виробничих запасів, а також методи та процедури, які будуть використані під час аудиту. У плані аудиту виробничих запасів зазвичай вказується детальна інформація про обсяг, склад та розподіл запасів на підприємстві, а також процедури відбору вибірових зразків для перевірки. Також у плані можуть бути визначені ризики, пов'язані з виробничими запасами, та способи їх уникнення або зменшення. Головною метою плану аудиту виробничих запасів є забезпечення об'єктивності та надійності аудиторської перевірки цього об'єкта в дотриманні стандартів та правил аудиту.

У процесі проведення аудиту, аудитори складають робочу документацію. Взагалі, робоча документація аудитора є невід'ємною частиною аудиторського процесу і включає в себе різноманітні документи, які допомагають збирати, розглядати та аналізувати інформацію для здійснення аудиту.

Основні характеристики та вимоги до робочої документації аудитора включають:

- 1) чіткість та точність: документи повинні бути зрозумілими та відповідати реальному стану справ суб'єкта аудиту;

- 2) повнота: робоча документація повинна включати всю необхідну інформацію щодо результатів проведення аудиторських процедур та встановлення відповідних висновків;

3) дотримання стандартів: робоча документація повинна відповідати вимогам МСА 230;

4) конфіденційність: інформація, що міститься в документації, повинна бути захищена від несанкціонованого доступу та розголошення; після завершення перевірки документація зберігається у аудиторській фірмі;

5) систематизація: документи повинні бути організовані та систематизовані для зручності роботи аудиторів та контролю якості проведених аудиторських процедур.

Звіт аудитора - це важливий фінальний документ, який підсумовує результати незалежної перевірки фінансової звітності, або відповідного напрямку незалежного контролю. Цей документ включає в себе думку аудитора, яка акумулюється у висновок аудитора щодо достовірності та правомірності фінансової звітності. Результати аудиторської перевірки мають бути обговорені з керівництвом товариства, відповідно, даний підсумковий документ є важливим джерелом інформації для засновників, управлінського персоналу та керівників структурних підрозділів.

Аудит виробничих запасів є важливим елементом в управлінні підприємством. Цей процес дозволяє перевірити точність та достовірність інформації про наявні запаси, визначити їх фактичну вартість, контролювати рух коштів та ресурсів. Результати аудиту виробничих запасів надають керівництву підприємства об'єктивні дані для прийняття управлінських рішень, що дозволяє оптимізувати виробничий процес, знижувати витрати та забезпечувати ефективне управління ресурсами.

ВИСНОВКИ

1. Виробничі запаси є ваговою складовою активів більшості підприємств як в Україні, так і за кордоном, важливо чітко визначити їх сутність та функціональне призначення. Виробничі запаси як об'єкт бухгалтерського обліку – це сукупність матеріальних ресурсів, які входять до складу оборотних активів підприємства. Вони представлені основними та допоміжними матеріалами, паливом, запасними частинами, тарою, вторинними відходами та іншими ресурсами, призначеними для виробничого процесу або інших господарських потреб підприємства. У кожному виробничому циклі ці запаси передають власну вартість на собівартість продукції, робіт чи послуг, а їх облік здійснюється на рахунках другого класу бухгалтерського обліку.

2. Методологічні засади відображення інформації про запаси в бухгалтерському обліку та її подальше розкриття у фінансовій звітності регламентуються НП(С)БО 9 «Запаси». Ефективна система обліку наявних виробничих запасів забезпечує точність і своєчасність інформації про їх рух і залишки, що є важливим для правильного відображення фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

3. Результати дослідження дозволяють зазначити, що аудит виробничих запасів являється одним із найскладніших та трудомістких напрямів облікової діяльності, а також важливою складовою перевірки фінансової звітності. Його проведення вимагає високої кваліфікації аудитора та спеціалізованих знань. Процедура аудиту передбачає використання різних методик перевірки залежно від специфіки діяльності підприємства. Головною метою аудиторської перевірки виробничих запасів виступає оцінка законності, достовірності та економічної обґрунтованості операцій, пов'язаних із запасами, а також перевірка правильності їх облікового відображення.

4. Результати оцінки показників діяльності ТОВ «ПРОМІНЬ» засвідчують наступне. Збільшення вартості майна, адже у 2023 році у загальному активів обліковувалося на суму 17457,00 тис. грн., що на 1017,80 тис. грн. більше порівняно

з 2021 роком. Пасиви сформувалися за рахунок власного капіталу, зобов'язань (довгострокових та поточних). Якщо аналізувати таку складову як власний капітал, потрібно зафіксувати, що питома вага його у 2021 році склала 94,83%, 2022 році – 94,57%, 2023 році – 99,24%. У 2023 році порівняно з 2021 роком на 415,50 тис. грн. зменшилися довгострокові зобов'язання. Поточні зобов'язання тенденційно зменшуються (на 301,90 тис. грн.),

5. До складу виробничих запасів товариства належать: сировина та матеріали; паливо; запасні частини; матеріали сільськогосподарського призначення.

У ТОВ «Промінь» облік не автоматизований, підприємство використовує журнально-ордерну форму обліку, всі документи формуються у паперовому вигляді. Для організації первинного та складського обліку використовуються наступні документи: лімітно-забірна картка, акт-вимога на заміну (додатковий відпуск) матеріалів, відомістю дефектів машин, акт витрат насіння і садивного матеріалу, накладна (внутрішньогосподарського призначення), акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів захисту рослин, подорожній лист службового автомобіля, подорожній лист вантажного автомобіля, обліковий лист тракториста-машиніста, книга складського обліку

6. Аналітичний та синтетичний облік здійснюється за допомогою Відомості 5.1 та журналу-ордера 5 А.

7. Для вдосконалення облікового процесу бажано використовувати програмний продукт «BAS :Бухгалтерія». Первинний та складський облік за умов автоматизації будуть забезпечувати наступні електронні документи: «Переміщення товарів», «Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів», «Вимога накладна», «Оприбуткування товарів», «Списання товарів»,

8. За умов автоматизації запропоновано використання наступних форм стандартної звітності: Оборотно-сальдова відомість по рахунку 20, Аналіз рахунку 20, Картка рахунку 20, Обороти рахунку 20, Зведені проводки за місяць

9. Досліджуване товариство реалізує внутрішні контрольні процедури, система незалежного контролю не імплементує відповідні процедури для підтвердження показників фінансової звітності. Відповідно, даний підпункт

кваліфікаційної роботи буде спрямований на обґрунтування аудиторських процедур щодо виробничих запасів. Аудит виробничих запасів - це процедура, яка визначається для перевірки достовірності та достатності звітності про виробничі запаси компанії. Метою цього аудиту є забезпечення відомостей про стан виробничих запасів, їх ефективне використання та визначення можливих ризиків, пов'язаних із цими запасами. Завданнями аудиту виробничих запасів є: перевірка документів бухгалтерського обліку щодо достовірності та правильності заповнення; встановлення правильності застосування методів оцінки виробничих запасів в частині відповідності нормам НП(С)БО 9 та обліковій політиці; оцінка результатів інвентаризаційного процесу; аналіз системи обліку та внутрішнього контролю; оцінка дієвості управлінських рішень щодо управління виробничими запасами; встановлення корелювання інформації в контексті обліку виробничих запасів у первинній документації та звітності (стандартній та регламентованій); перевірка правильності відображення операцій з виробничими запасами на рахунках бухгалтерського обліку; оцінка результатів інвентаризаційного процесу; визначення стратегічних рішень з метою ефективності управління виробничими запасами.

У процесі перевірки мають бути створені робочі документи аудитора. Основні характеристики та вимоги до робочої документації аудитора включають: 1) чіткість та точність: документи повинні бути зрозумілими та відповідати реальному стану справ суб'єкта аудиту; 2) повнота: робоча документація повинна включати всю необхідну інформацію щодо результатів проведення аудиторських процедур та встановлення відповідних висновків; 3) дотримання стандартів: робоча документація повинна відповідати вимогам МСА 230; 4) конфіденційність: інформація, що міститься в документації, повинна бути захищена від несанкціонованого доступу та розголошення; 5) систематизація: документи повинні бути організовані та систематизовані для зручності роботи аудиторів та контролю якості проведених аудиторських процедур. Результати аудиту потрібно узагальнити у звіті аудитора.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк М.В., Крупельницька І.Г. Особливості обліку та аудиту виробничих запасів. *Інтелект XXI*. 2021. № 5. С. 36- 39.
2. Бондаренко О.М., Руденко Л.О. Організація і методологія проведення аудиту запасів та шляхи його вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-39>
3. Височан О., Височан О., Коркішко В. Інвентаризація запасів в умовах війни. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 182-189.
4. Гамова О.В., Козачок І.А., Ашифіна Т.Ю. Удосконалення обліку виробничих запасів та оцінка фінансового стану ТОВ «БЗ ЗБВ». *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 33–40.
5. Гончарук С., Бойко О. Сучасний стан та напрямки вдосконалення обліку виробничих запасів за національними і міжнародними стандартами. *Молодий вчений*, 2023. № 7 (119). С. 74-78.
6. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 08.02.2025).
7. Крупка Я.Д., Задорожний З.В., Денчук П.Н. Фінансовий облік : підручник. 3-тє вид. допов. та перероб. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 488 с.
8. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : наказ Міністерства фінансів України № 2 від 10.01.2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення 08.02.2025).
9. Методичними рекомендаціями по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку : наказ Міністерства фінансів України № 356 від 29.12.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 08.02.2025).
10. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: наказ МФУ від 27.06.13 р. № 635. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 08.02.2025).

11. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 30.12.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.help/law/433> (дата звернення 08.02.2025).

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013. URL: <https://cutt.ly/0N1FfJ8> (дата звернення 08.02.2025).

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: наказ Міністерства фінансів України № 137 від 28.05.99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99#Text> (дата звернення 08.02.2025).

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 08.02.2025).

15. Озерова О. Інвентаризація – 2022 в умовах війни. URL: <https://seminar.expertus.com.ua/171-inventaryzatsiia-2022-v-umovakh-viiny-1-hodyna> (дата звернення 15.02.2025).

16. Очеретько Л. Аудит товарних запасів підприємств роздрібної торгівлі. *Інноваційна економіка*. 2021. № 5. С. 296–302.

17. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14> (дата звернення 12.02.2025).

18. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 14.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 12.02.2025).

19. Польова Т.В., Охрей Т.С. Методично-організаційні особливості обліку виробничих запасів підприємств. *Економічний простір*. 2020. № 160. С. 124-128.

20. Подмешальська Ю.В., Зайберт Є.К. Облік виробничих запасів. *Ефективна економіка*. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6273> (дата звернення: 19.03.2025).

21. Скаско О. І., Костецька Ю. Р. Методика аудиту виробничих запасів підприємства. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 70. С. 89-93.

22. Смоленко О.Г. Ключові аспекти розробки облікової політики в частині обліку виробничих запасів. *Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, 27-28 березня 2024 р. Львів: ЛНУП, 2024. С.254-256.

23. Смоленко О.Г. Інвентаризація виробничих запасів: особливості організації та методика проведення. *Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації»*, (19 листопада 2024 р, м. Суми). 2024. С. 122 – 123.

24. Степаненко О.І. Обліковий аспект побудови класифікації виробничих запасів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2020. Вип. 30. С. 166–171.

25. Степаненко О.І. Виробничі запаси: їх економічна природа та роль в господарській діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Вип. 47. С. 108 – 114.

26. Ткаченко О., Шендрик К. Вивчення методики проведення аудиту виробничих запасів на підприємстві. *Економіка та суспільство*, 2023. (53). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-48>.

27. Kulyk V., Karpenko Y. Process-oriented management of production inventories: accounting and analytical aspects. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-9-09-01/2023-9-09-01> (accessed 15.02.2025).

28. Charu Chopra. Inventory Auditing and Stock Audit: A Comprehensive Guide. URL: <https://www.infizo.com/stock/blog/inventory-auditing-and-stock-audit-a-comprehensive-guide> (accessed 15.02.2025).

29. How to Conduct Stock Audits: A Step-by-Step Guide from Practical Experience.
URL: <https://www.catusharmakkar.com/blog/how-to-conduct-stock-audits-a-step-by-step-guide-from-practical-experience> (accessed 15.02.2025).
30. Robert Resutek. Financial statement analysis: A Data Analytics Approach, 2024 . 1500 p. (accessed 15.02.2025).
31. Zbigniew Gołaś. The effect of inventory management on profitability: evidence from the Polish food industry: Case study. Agricultural Economics. 2020. № 66. pp. 234-242 (accessed 15.02.2025).

ДОДАТКИ